

ONDERZOEK:
Moorsele, Drieslaan 29

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	+
Programma van Maatregelen	
©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	2
2	Inhoud en opbouw van het document	3
3	Bijlagen.....	3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een archeologienota met uitgesteld traject, bestaande uit een bureaustudie
ADVIES	Prospectie met ingreep in de bodem in uitgesteld traject

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

		Bureauonderzoek	<<
[REDACTED]	Archeologienota	[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
Uitgesteld traject	[REDACTED]	[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
	[REDACTED]	[REDACTED]	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	+
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	+
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	+
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	+
DEEL 8	Assessment van historische data	+
DEEL 9	Assessment van archeologische data	+
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen, foto's, ...)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A2 (topografisch kaart, kadasterkaart, ...) > opgenomen in deel 1
BIJLAGE 3	Boorrapporten (DOV, ...)
BIJLAGE 4	Geplande toestand van het onderzoeksgebied: plannen, sneden, ruimtelijke visie, ...

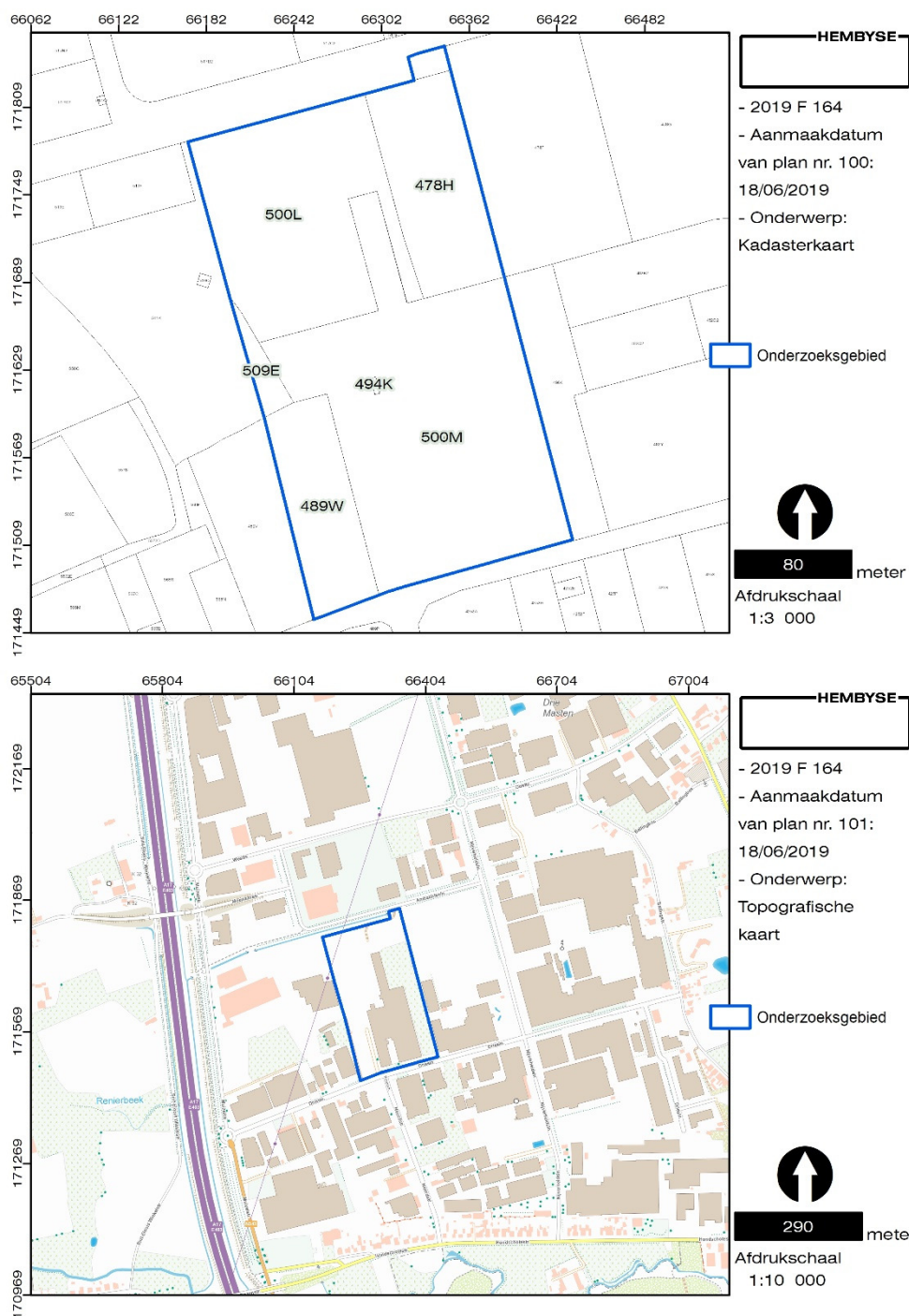
ONDERZOEK:
Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL	1
Administratieve fiche/Privacyfiche	
<i>©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</i>	

INHOUDSOPGAVE	
1	Situering van het onderzoek 2
2	Projectcodes 4
3	Betrokken actoren..... 4
4	Bewaring van de data 5
Figuur 1.	Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de erkende onroerend erfgoeddepots..... 3

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest		
Gemeente	Wevelgem		
Deelgemeente	Moorsele		
Straat en straatnummer	Drieslaan 29		
Kadastrale situering	Afdeling	4/Moorsele	
	Sectie	B	
	Percelen	478H; 500L; 500M; 509E; 489W; 494K; openbaar domein	
Lambert 72-coördinaten	NO	X: 66343,575 x Y: 171851,02 m	
	Z	X: 66256,262 x Y: 171458,907 m	
Oppervlakte	62060 m²		6,20 ha
Oppervlakte bodemingreep	14635,85 m²		1,46 ha
Datum van toekenning van de opdracht	12 juni 2019		
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.		
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0		
Duur van het onderzoek	7 werkdagen		
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	[REDACTED]		

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart en de topografische kaart.

2 Projectcodes

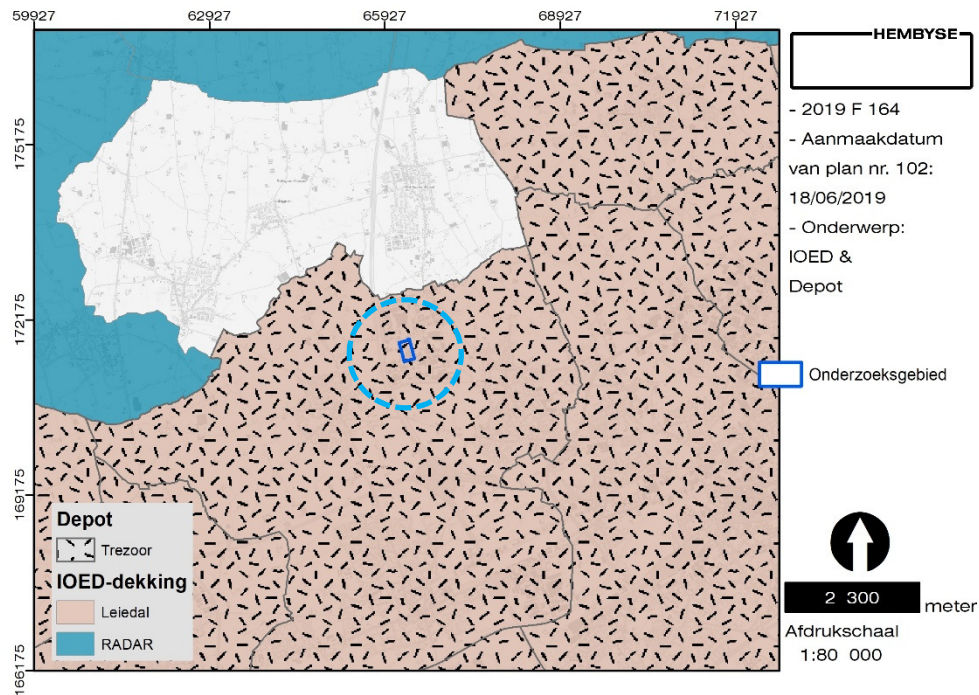
Bureaustudie	2019 F 164
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	n.v.t.
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	MOO-DRI

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)
Geraadpleegde (regio)specialisten	Tijs De Schacht (Erfgoed Zuidwest, IOED Leiedal)
Initiatiefnemer (privacyfiche)	
	Privaatrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen
	Verkaveling van gronden

4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2019
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	93
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2019. <i>Archeologienota naar aanleiding van de aanleg van een verharding op een bedrijfssite aan de Drieslaan 29 te Moorsele (Wevelgem), Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 93, Gent.</i>
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	■■■■■■■■■■ ■■■■■■■■■■ ■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■
Bewaring archeologisch ensemble	Hembyse BVBA (tijdelijk depot)
Gebruiker van het archeologisch ensemble	Hembyse BVBA
Bevoegde IOED	IOED Leiedal
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	Trezoor Vier Linden 1 8501 Kortrijk

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de IOED-dekking.

ONDERZOEK:

Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL

2

Beschrijving van het onderzoeksgebied

©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

INHOUDSOPGAVE

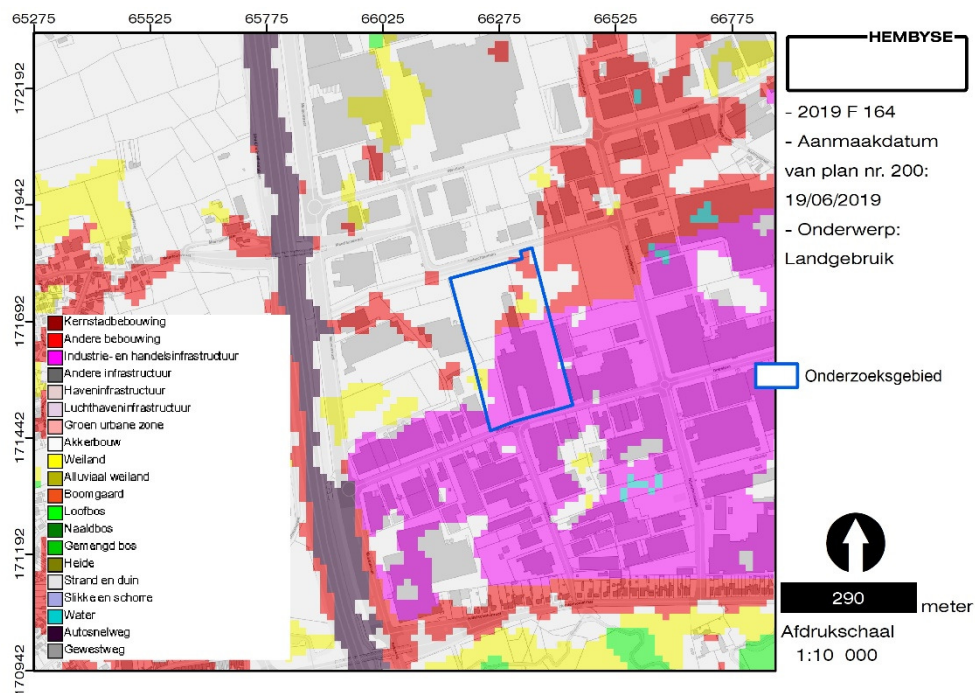
1	Beschrijvend gedeelte.....	2
1.1	Huidige situatie: landgebruik	2
1.2	Huidige situatie: bodembedekking	3
1.3	Ruimtelijke ordening	4
1.3.1	Gewestplan.....	4
1.3.2	RUP/PRUP/BPA ?	5
1.4	Beschrijving geplande werken	6
1.5	Impact op het archeologietraject	7
2	Tussentijds besluit.....	9
3	Bibliografie	10
4	Lijst van figuren	11

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Huidige situatie: landgebruik

De huidige fysieke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige bodemgebruik op het archeologietraject ?

Het onderzoeksgebied bevindt zich ten noordoosten van de dorpskom van Moorseele, ter hoogte van de industriezone Gullegem-Moorseele. Deze situatie kan worden afgelezen uit het gekarteerde landgebruik.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand van de regio.

Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied staat ingekleurd als een zone voor 'industrie- en handelsinfrastructuur', wat neerkomt op een situatie waarbij het grootste deel van het gebied wordt bedekt door artificiële structuren (zoals loodsen, gebouwen,...) met een industriële of een handelsfunctie.

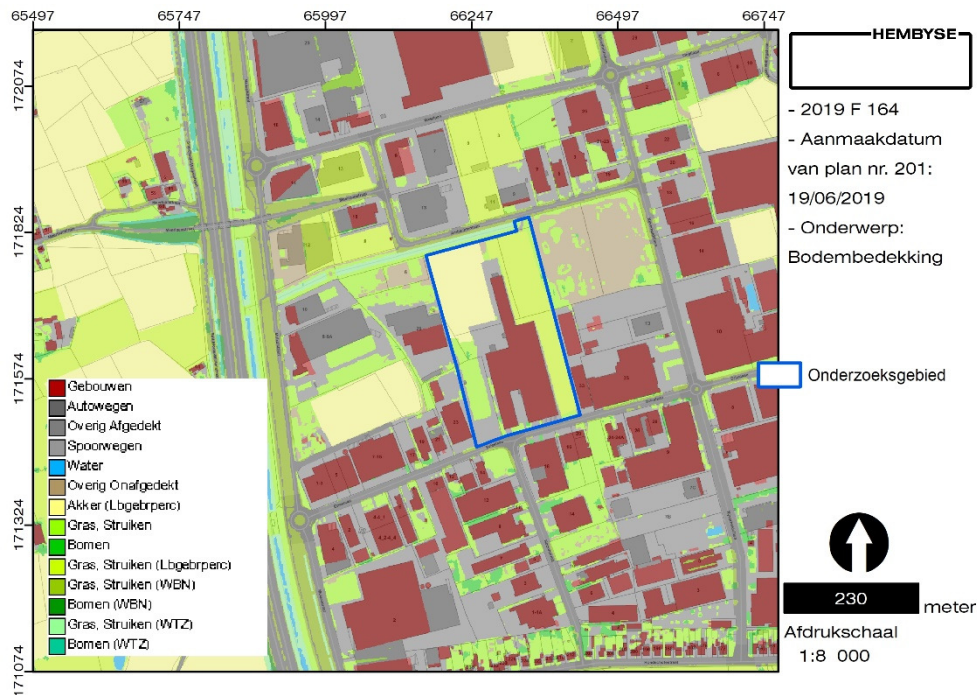
Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als een rurale zone, met name als een zone voor 'akkerbouw', wat betekent dat de bodem gebruikt wordt in een rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Enkele kleine versnipperde zones staan gekarteerd als 'weiland' en als 'andere bebouwing'.

Deze kartering verwijst naar de situatie zoals het onderzoeksgebied eruit zag ten tijde van de opmaak van het bodemgebruiksbestand in 2001: het noordelijke deel van het onderzoeksgebied was toen inderdaad nog in gebruik als landbouwgrond,

terwijl het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied reeds in gebruik was als industriezone.

1.2 Huidige¹ situatie: bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de hedendaagse (de dato 2012) situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier.

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

Op dit uittreksel uit het bodembedekkingsbestand wordt duidelijk dat het onderzoeksgebied langs alle kanten omgeven is door bedrijfsinfrastructuur, gekenmerkt door gebouwen en verhardingen. Enkele kleinere zones blijven nog gevrijwaard en worden ingekleurd als zones met gras en struiken zoals het oostelijke en het zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied of als akkerland zoals de noordwestelijke hoek van het terrein.

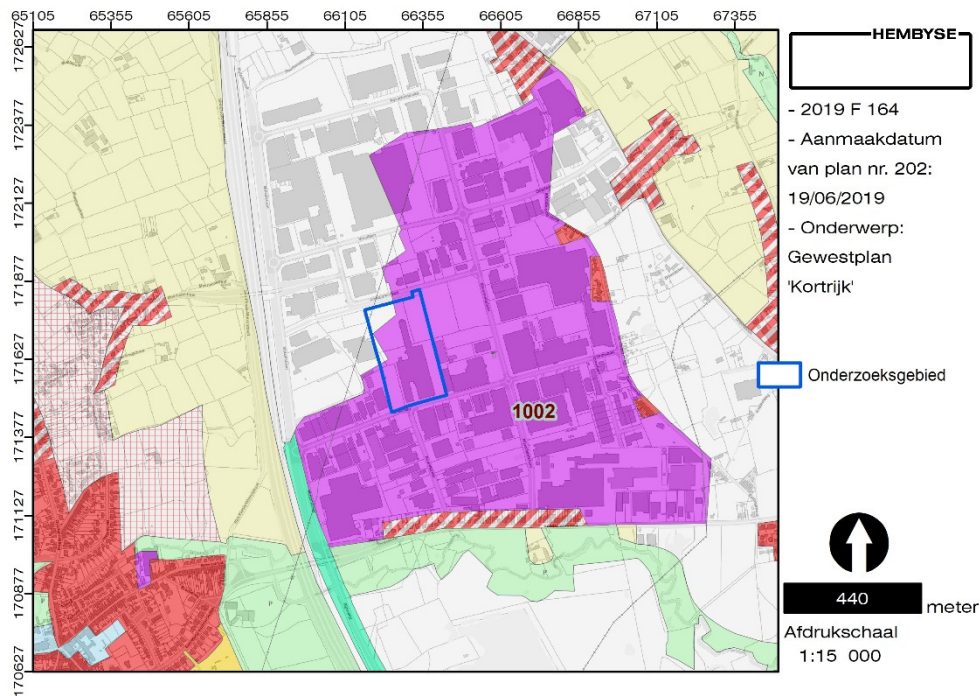
Samengevat kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied kan opgesplitst worden in twee zones: een centraal gelegen deel dat grotendeels is bebouwd en bestaat uit verharde oppervlakten enerzijds, en een oostelijk en noordwestelijk deel dat in gebruik is als akker- en grasland.

¹Ten tijde van de opmaak van de archeologienota, dat is mei-juni 2019.

1.3 Ruimtelijke ordening

1.3.1 Gewestplan

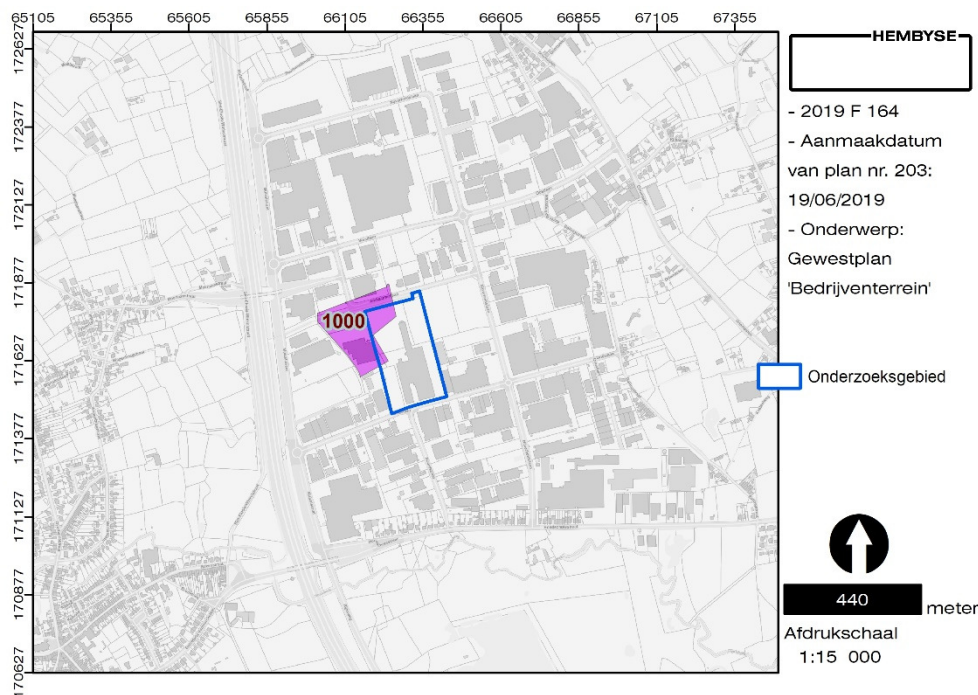
De deelgemeente Moorsele valt binnen het originele gewestplan 'Kortrijk', dat dateert uit 1977. Het grootste deel van het onderzoeksgebied bevindt zich volgens dat gewestplan in een zone voor milieubelastende industrieën (1002).

Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan 'Kortrijk'.

De noordwestelijke hoek van het onderzoeksgebied werd niet opgenomen in dit origineel gewestplan.

Hieraan werd tegemoet gekomen door een aanvulling op het origineel gewestplan 'Kortrijk', met name het gewestplan 'Bedrijventerrein' dat werd opgemaakt in december 1994. De noordwestelijke hoek van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als bedrijventerrein (code 1000).

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan 'Bedrijventerrein' uit december 1994.

Het Gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000.

5

1.3.2 RUP/PRUP/BPA ?

Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschallig niveau. In het verleden werden gemeentelijke bestemmingsplannen aangemaakt om het gewestplan te verfijnen. Deze bijzondere plannen van aanleg (BPA) blijven echter beperkt tot enkele kernzones. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van “ruimtelijke uitvoeringsplannen” (RUP), maar dat geldt niet voor het huidige onderzoeksgebied. Voor de stad Kortrijk werd begin 2006 een dergelijk RUP opgesteld, met name de “Afbakening regionaalstedelijk gebied Kortrijk”, maar dit behelsde geen bestemmingswijziging voor het hier besproken onderzoeksgebied. bijgevolg blijft het onderzoeksgebied bestemd voor industrie/ bedrijven.

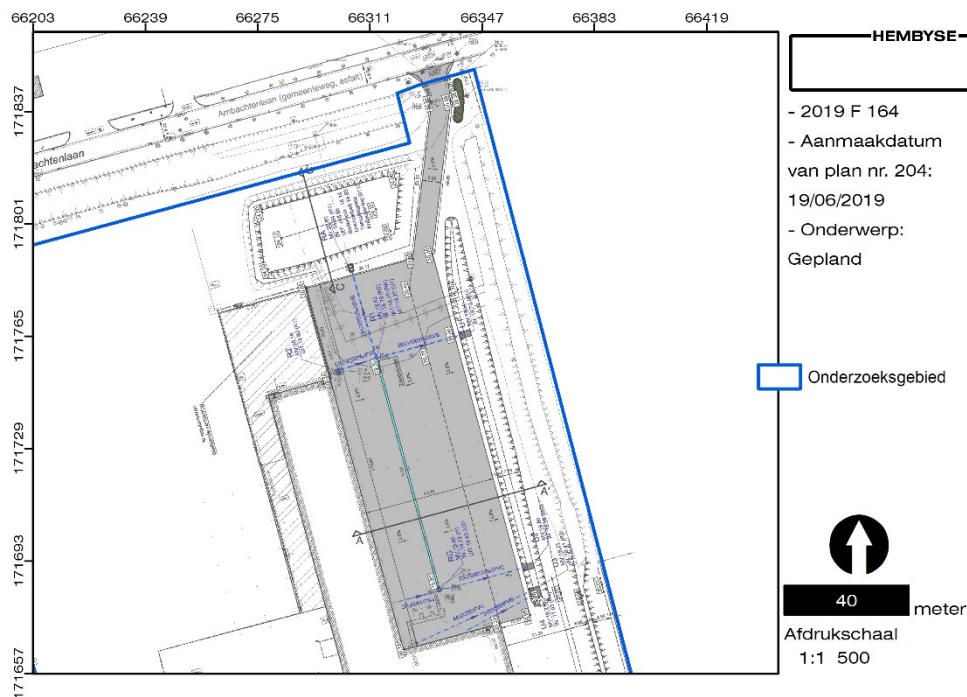
Binnen het kader van deze bestemming wenst de initiatiefnemer de bestaande verharding rond het bedrijf uit te breiden. Hiervoor is een omgevingsvergunning voor **stedenbouwkundige handelingen** vereist.

1.4 Beschrijving geplande werken

Voor de geplande werkzaamheden is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist. Het onderzoeksgebied bevindt zich **buiten een vastgestelde archeologische zone (zie deel 9 van de archeologienota)**; de perceelsoppervlakte bedraagt meer dan 3000m² en de geplande werkzaamheden behelzen een bodemingreep van meer dan 1000m². Het betreft een privaatrechtelijke aanvrager. Het volledige onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van 62060m², waarbinnen de geplande werkzaamheden een bodemingreep van 14635,85m² behelzen (i.e. **23,58% van de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied**).

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied behelzen:

- Het regulariseren van de bestaande verharding aan de noordwestelijke hoek van het bedrijfsgebouw
- Het opbreken van de borduur en de afsluiting van deze verharding
- Het aanleggen van een nieuwe verharding (dikte 100cm) met zandvanger (dikte 75cm) aan de noordoostelijke zijde van het bedrijfsgebouw
- Het aanleggen van een bufferbekken aan de oostzijde van deze nieuwe verharding (bodem op circa 150cm onder bestaande maaiveld)
- Het opwerpen van een berm ten zuidoosten van deze verharding om deze te laten aansluiten op de bestaande berm aan de oostelijke grens van het onderzoeksgebied (tot maximaal 200cm boven het bestaande maaiveld)
- Het opwerpen van een berm aan de noordzijde van het onderzoeksgebied om deze te laten aansluiten op de bestaande berm aan de noordelijke grens van het onderzoeksgebied (tot circa 150cm boven het bestaande maaiveld)
- Het aanleggen van nutsleidingen voor regenwaterafvoer onder de nieuwe verharding met toegangs- of verbindingsput

Figuur 5. Inplantingsplan.

Deze geplande werken maken de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk. Voor meer details en sneden van de geplande toestand wordt naar de **bijlage van dit dossier** verwezen.

7

1.5 Impact op het archeologietraject

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek (zie Deel 3).
2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerdere intrusieve vooronderzoeken.

Het is heden echter economisch onwenselijk om verder archeologisch onderzoek uit te voeren voorafgaand aan het bekomen van de omgevingsvergunning. Met andere woorden: er is heden enkel een bureauonderzoek mogelijk. Alle andere vooronderzoeken, zij het niet-intrusief, zij het intrusief, kunnen enkel gebeuren ná het bekomen van de omgevingsvergunning.

Indien uit de bureaustudie zou blijken dat één of meerdere vooronderzoeken noodzakelijk zouden zijn voor een inschatting en een waardering van het archeologisch kennispotentieel, dan dient dit te gebeuren na het afleveren van de omgevingsvergunning. Het archeologietraject is daardoor beïnvloed: alle overige

vooronderzoeken dienen te worden uitgesteld, i.e. het archeologietraject is een zgn. uitgesteld traject.

2 Tussentijds besluit

Naar aanleiding van de geplande uitrustingswerken voor een nieuwe verharding van het bedrijventerrein aan de Drieslaan 29 te Moorsele (Wevelgem) is een behoud van eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren in situ niet mogelijk. De aan- of afwezigheid hiervan dient te worden onderzocht middels een bureaustudie en een eventueel vooronderzoek zonder of -indien nodig- met ingreep in de bodem. Het is heden echter economisch onwenselijk om archeologisch onderzoek uit te voeren voorafgaand aan het verkrijgen van de omgevingsvergunning waardoor de uitvoering van eventueel noodzakelijk vooronderzoek in een uitgesteld traject dient te gebeuren.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

4 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand van de regio.	2
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.	3
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan 'Kortrijk'.	4
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan 'Bedrijventerrein' uit december 1994.	5
Figuur 5. Inplantingsplan.	7

ONDERZOEK:
Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL	3
Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
<i>©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</i>	

INHOUDSOPGAVE

1	Onderzoeksopdracht.....	2
1.1	Onderzoeksdoel.....	2
1.2	Methodiek.....	2
1.3	Personele inzet	3
1.4	Afwijkingen op de CGP	3
1.5	Randvoorwaarden.....	4
2	Tussentijds besluit.....	5
3	Bibliografie voor deel 3.....	6
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 3.....	6

1 Onderzoeksopdracht

1.1 Onderzoeksdoel

De huidige onderzoeksopdracht bestaat uit een bureaustudie om te bepalen wat het archeologisch kennispotentieel van de site is, hoe dit eventueel moet worden vastgesteld en wat de te nemen maatregelen zijn, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten.

Concreet wordt getracht vast te stellen of een archeologische site binnen het onderzoeksgebied aanwezig is en wat de karakteristieken en de bewaringstoestand hiervan zijn. Tevens wordt de impact van de toekomstige werken op de ondergrond en het eventueel archeologische erfgoed vastgesteld.

De resultaten van dit onderzoek laten dan toe een gemotiveerd advies te formuleren met betrekking tot de vervolgstategie en de methodiek hiervan. De bureaustudie kan worden gedistilleerd tot onderstaande basisonderzoeksvragen:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*
- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Is verder (uitgesteld) vooronderzoek of onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

2

1.2 Methodiek

Om de huidige onderzoeksopdracht te volbrengen en een correcte inschatting te maken van het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed en kennispotentieel binnen het onderzoeksgebied, worden bestaande en publiek beschikbare bronnen geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd. Dit leidt tot de voorwaardelijkheidsverklaring dat het onderzoek niet exhaustief is en een specifiek doel voor ogen houdt. Daarvoor worden zowel historisch kaart- en fotomateriaal, als archeologische en geologische bronnen geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd.

Aangezien de opmaak van de archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet, is de bureaustudie voor de archeologienota met uitgesteld traject opgemaakt conform de vigerende “*Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren*”, versie 4.0.

1.3 Personele inzet

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door erkende archeologen van Hembyse Archeologie, namelijk:

- Hadewijch Pieters (erkend archeoloog, assistent-aardkundige)
- Bart De Smaele (erkend archeoloog, assistent-aardkundige)

Alle geloofsbrieven zijn aantoonbaar via CV.

1.4 Afwijkingen op de CGP

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Verslag van Resultaten zijn er geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk. In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied (cf. Deel 10, Synthese en waardering) worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

1.5 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

Zolang er geen uitsluitel gegeven kan worden aangaande de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied, dient het volledige onderzoeksgebied als een archeologische site beschouwd te worden. Concreet betekent dit dat er tot de bekrachtiging van de archeologienota of nota geen bodemingrepen mogen plaatsvinden teneinde het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief niet te vernietigen.

2 Tussentijds besluit

Het archeologisch onderzoek aan de Drieslaan 29 te Moorsele (Wevelgem) bestaat in eerste instantie uit een bureauonderzoek. Alle andere onderzoeken zijn omwille van economische onwenselijkheid niet mogelijk en kunnen dus -indien noodzakelijk- enkel in een uitgesteld traject worden uitgevoerd.

Het huidige bureauonderzoek wordt uitgevoerd door gekwalificeerd personeel en conform de Code van Goede Praktijk, versie 4.0.

3 Bibliografie voor deel 3

Naslagwerken

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 3

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

ONDERZOEK:

Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL

6

Assessment van landschappelijke data

INHOUDSOPGAVE

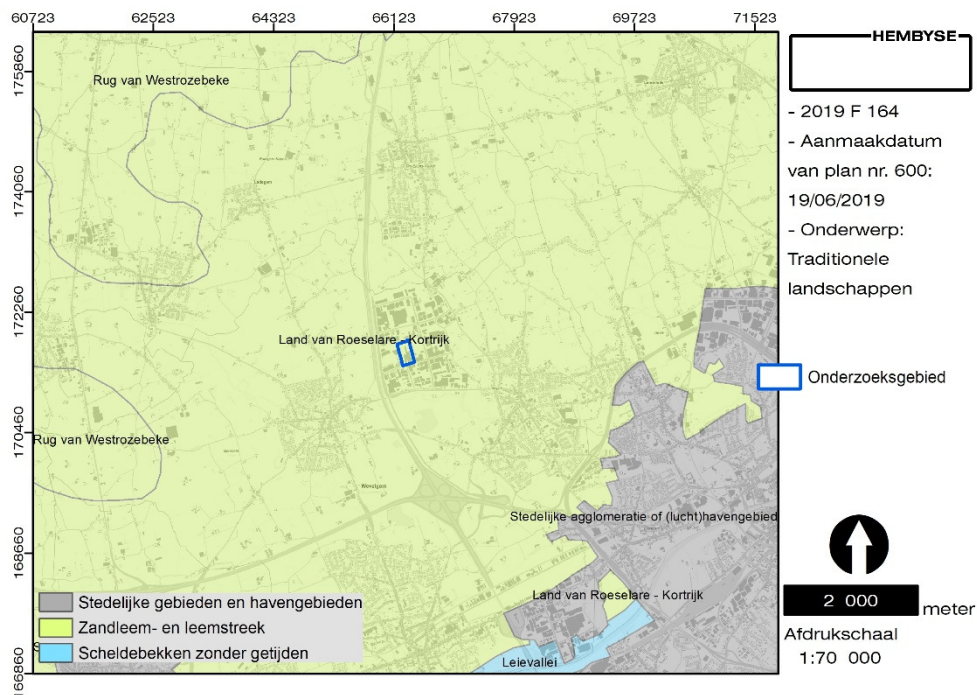
1	Landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied	2
1.1	Traditionele landschappenkaart	2
1.2	Fysisch-geografische gegevens	4
1.2.1	Topografie.....	4
1.2.2	Hydrografie	7
1.2.3	Erosiegevoeligheid	8
2	Tussentijds besluit.....	12
3	Bibliografie.....	13
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 6.....	14

1 Landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied

1.1 Traditionele landschappenkaart

Het onderzoeksgebied lijkt een verloren uithoek van het dorp Moorsele te zijn, maar het maakt in feite deel uit van een groter regionaal geheel dat in de traditionele landschappenkaart¹ vervat is. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten westen van het stedelijke gebied van Kortrijk, met name binnen het zogenaamde Land van Roeselare - Kortrijk, dat deel uitmaakt van de Vlaamse Zandleem- en leemstreek. De Vlaamse Zandleem- en leemstreek reikt vanaf de Franse grens op het grondgebied Nieuwkerke, naar Mesen, Houtem-dorp naar Wervik. Daarna loopt deze streek vanaf de Franse grens bij Risquons-Tout naar Aalbeke en van Aalbeke naar Rollegem tot Knokke (grondgebied Zwevegem). Van daaruit wordt de vaart naar Bossuit tot de Schelde en tot Escanaffles ter afbakening gevolgd.²

De streek kenmerkt zich door zachte heuvels en glooiingen, met een vrij open landschap, waarin dorpen zich langzamerhand aan elkaar rijgen, met akkers en bosschages die een lappendeken in alle tinten van de zandleem zelf vormen.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de traditionele landschappenkaart.

Hierbinnen kenmerkt het Land van Roeselare - Kortrijk zich als een open gebied met een zacht golvende topografie. Het huidige landschap wordt immers gedomineerd door twee grote rivieren, namelijk de Leie en de Schelde. Opvallend

¹ Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.*

² Vlaamse Overheid, Departement Landbouw & Visserij.

is de brede vlakte langsheen de Leie en haar beken (cf. infra). Zowel de vlakte van de Leie als de vlakte van de Schelde maken deel uit van de Vlaamse Vallei, die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf met zachte, open heuvels en glooiingen.

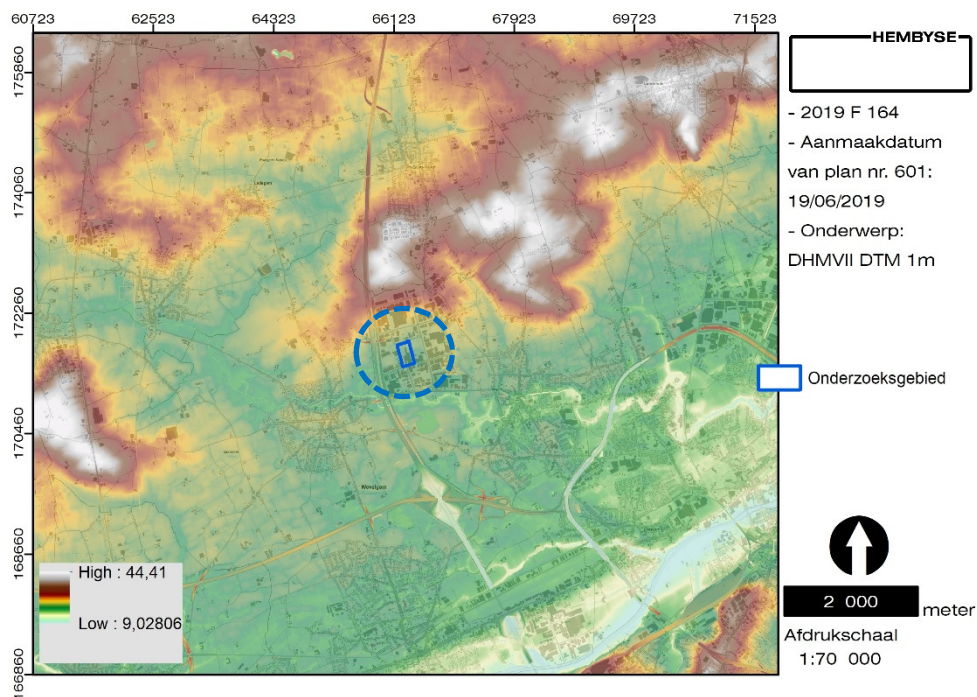
De resten van dit landschap zijn over het algemeen vrij traditioneel en het geheel gaat waarschijnlijk terug op een grotendeels 18^e-eeuwse situatie. Het landschap is de laatste halve eeuw echter sterk verstedelijkt, aangevreten door lintbebouwing en kreunend onder de constante druk van de industriële activiteiten van Kortrijk, Roeselare en de volledige Mandelvallei. Van het oorspronkelijk agrarisch gebied blijft dus nog weinig over. Zo ook binnen het huidige onderzoeksgebied, dat geprangd zit tussen de Drieslaan in het zuiden, de Muizelstraat en de E403 in het westen, de Ambachtenlaan in het noorden en de Nijverheidslaan in het oosten.

Dit alles is een culminatie van een hydrografische en geologische situatie, waarop de mens doorheen het verleden een onweerlegbare impact heeft gehad. In de volgende hoofdstukken zal worden onderzocht in welke geologische en bodemkundige situatie het onderzoeksgebied zich bevindt en welke sporen de mens hierin heeft achtergelaten.

1.2 Fysisch-geografische gegevens

1.2.1 Topografie

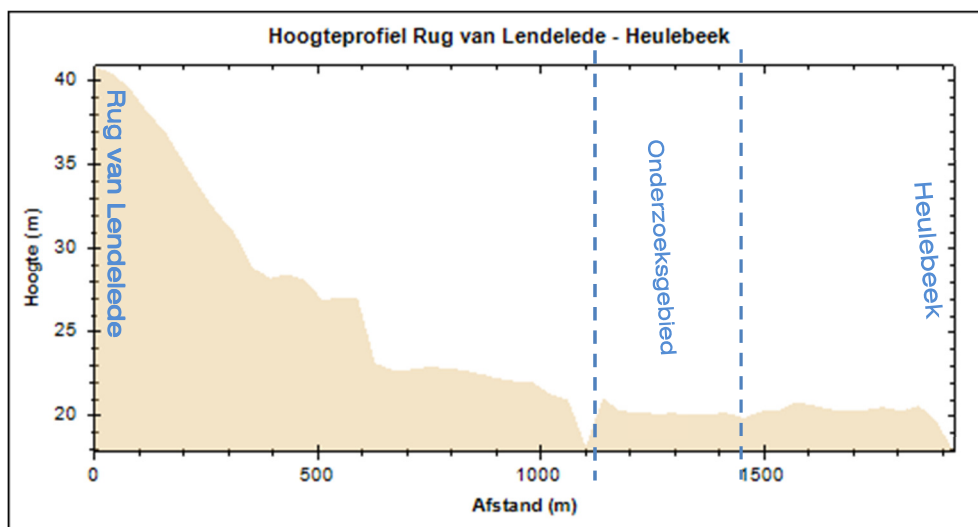
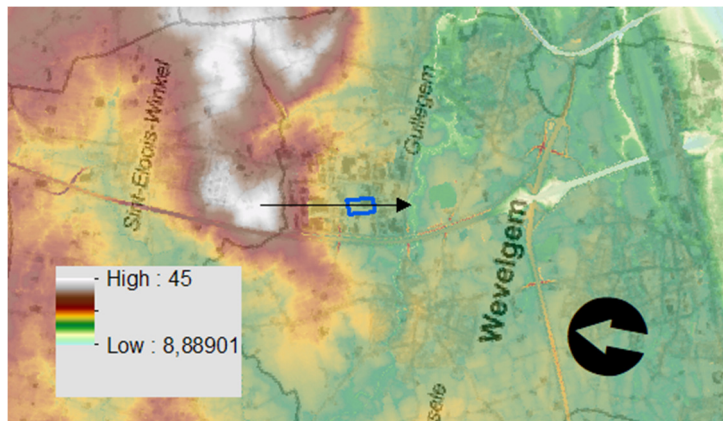
Het glooiend landschap van de traditionele landschappenkaart kan in de topografische data van het gebied worden herkend. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuiden van het westelijke uiteinde van de Rug van Lendeledede. Deze heuvelrug³ vormt de waterscheidingslijn tussen het Mandelbekken ten noorden van de heuvelrug enerzijds en het Leiebekken ten zuiden anderzijds.

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.

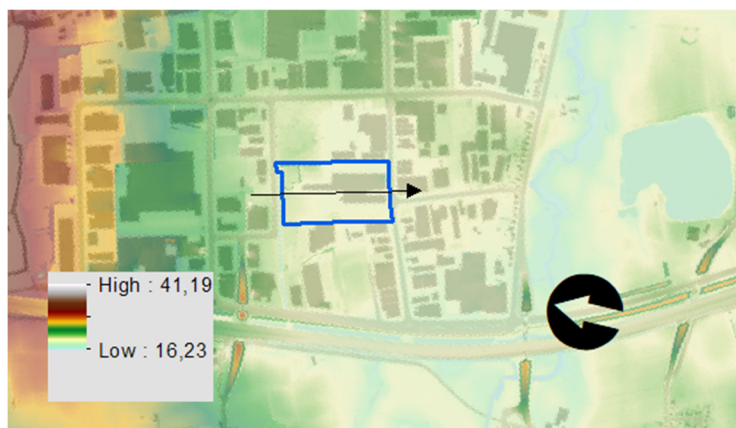
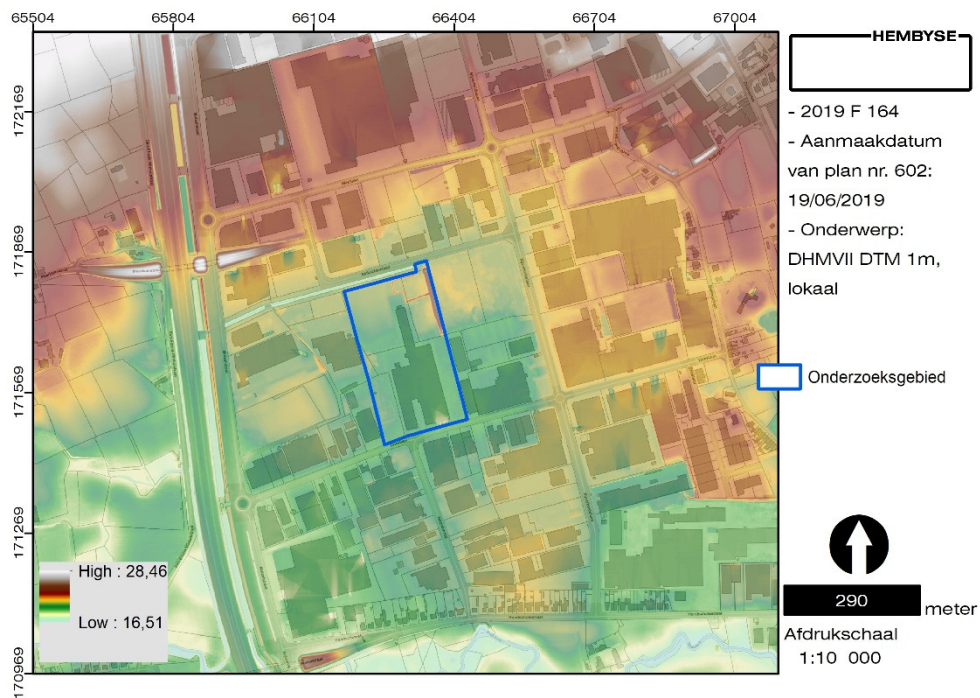
Het onderzoeksgebied zit geprangd tussen deze rug in het noorden die zich op een hoogte van +40,45m TAW bevindt enerzijds en de vallei van de Heulebeek in het zuiden die zich op een hoogte van +17,86m TAW bevindt anderzijds. Het hoogteverschil tussen deze twee landschapselementen bedraagt aldus circa 22m. De zuidelijke flank van de Rug van Lendeledede kent een vrij steile afdaling tot in de vrij vlakke vallei van de Heulebeek. De topografie van het onderzoeksgebied wordt dan ook gekenmerkt door een vrij egaal uitzicht dat zich slechts twee meter hoger ligt dan de Heulebeek zelf, met name op +19,89m TAW.

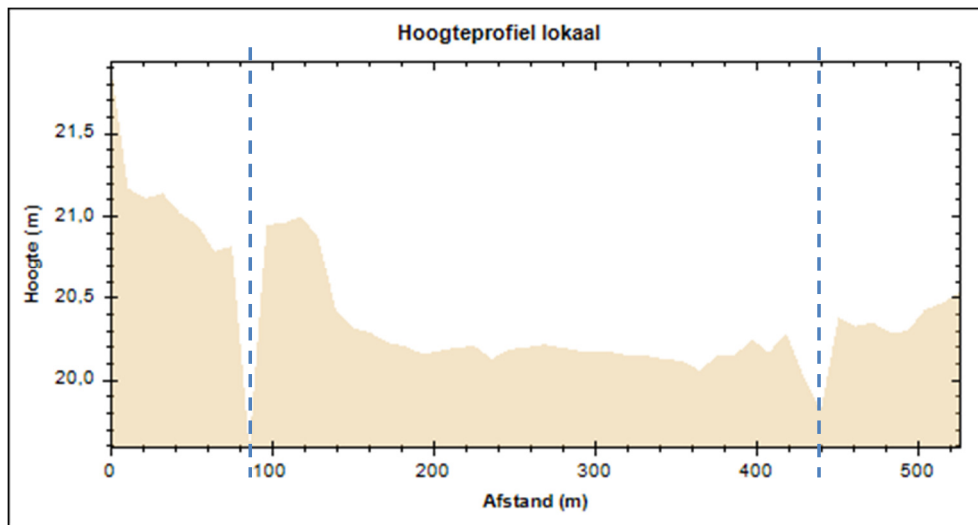
³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Lendeledede [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120155> (geraadpleegd op 11 februari 2019).

Figuur 3. Hoogteprofiel van de zuidelijke flank van de cuesta met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Op een meer lokaal niveau bekeken wordt de lage ligging van het onderzoeksgebied in de vallei van de Heulebeek duidelijk zichtbaar. Het terrein is vrij egaal met een gemiddelde hoogteligging van +20,2m ten opzichte van de TAW. De noordoostelijke hoek van het terrein bevindt zich iets hoger, met name op +21m TAW. Er is echter sprake van een artificiële ophoging die op enkele recentere luchtfoto's zichtbaar is (cf. infra), alsook op de plannen van de huidige toestand waar sprake is van een reeds bestaande berm (cf. supra).

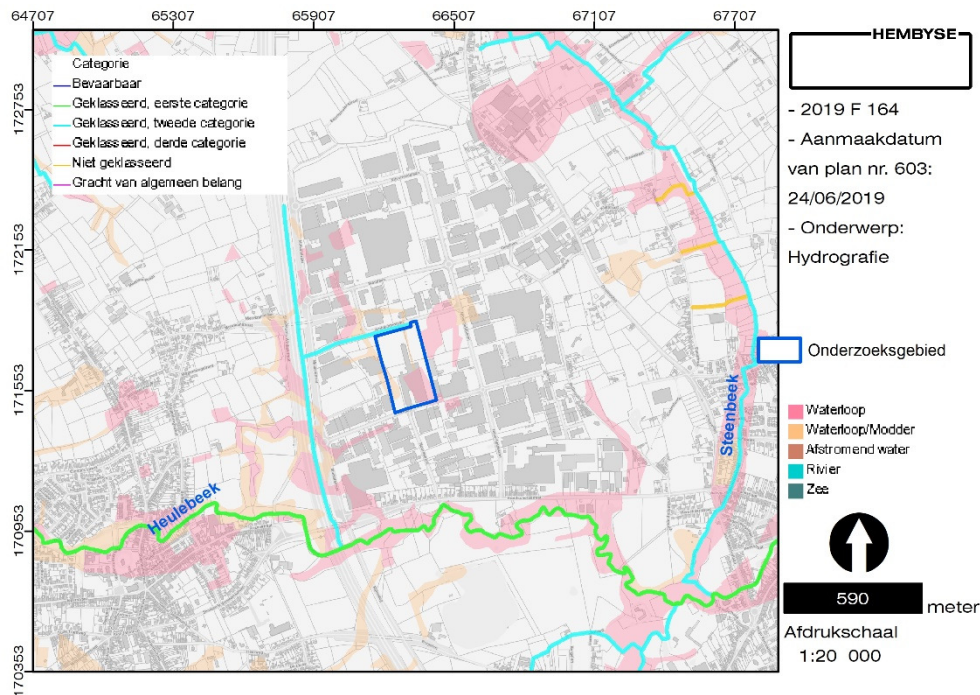
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII DTM 1m (boven) en hoogteprofiel van het onderzoeksgebied van noord naar zuid (onder).

Samenvattend kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied zich op een laag gelegen terrein binnen een alluviale vlakte bevindt en op lokaal niveau gekenmerkt wordt door een microreliëf, dat voor een groot deel door menselijk ingrijpen ontstaan is.

1.2.2 Hydrografie

De topografische situering is een doorslag van de hydrografische situatie. Aan de noordelijke grens van het onderzoeksgebied is een naamloze beek van tweede categorie gekarteerd, die ook zichtbaar was op het hoogteprofiel. Deze watert in westelijke richting af en buigt vervolgens af naar het zuiden om uit te monden in de Heulebeek. Deze beek ontspringt in Beselare en stroomt in oostelijke richting waar ze ter hoogte van Kuurne uitmondt in de Leie. Samen met de Gaverbeek vormt de Heulebeek de twee grootste beken in Zuid-West-Vlaanderen.

Het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied, net als het gebied ten oosten ervan, wordt gekarteerd als overstroombaar vanuit een waterloop.

Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Hydrografische Atlas en de van nature overstroombare gebieden.

De gekarteerde hydrografische situatie gaat bijgevolg terug op een eeuwenoude geologische evolutie die zich heden ten dage nog steeds verder zet. In dat kader kan het onderzoeken van de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied een licht werpen op de mogelijke bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed.

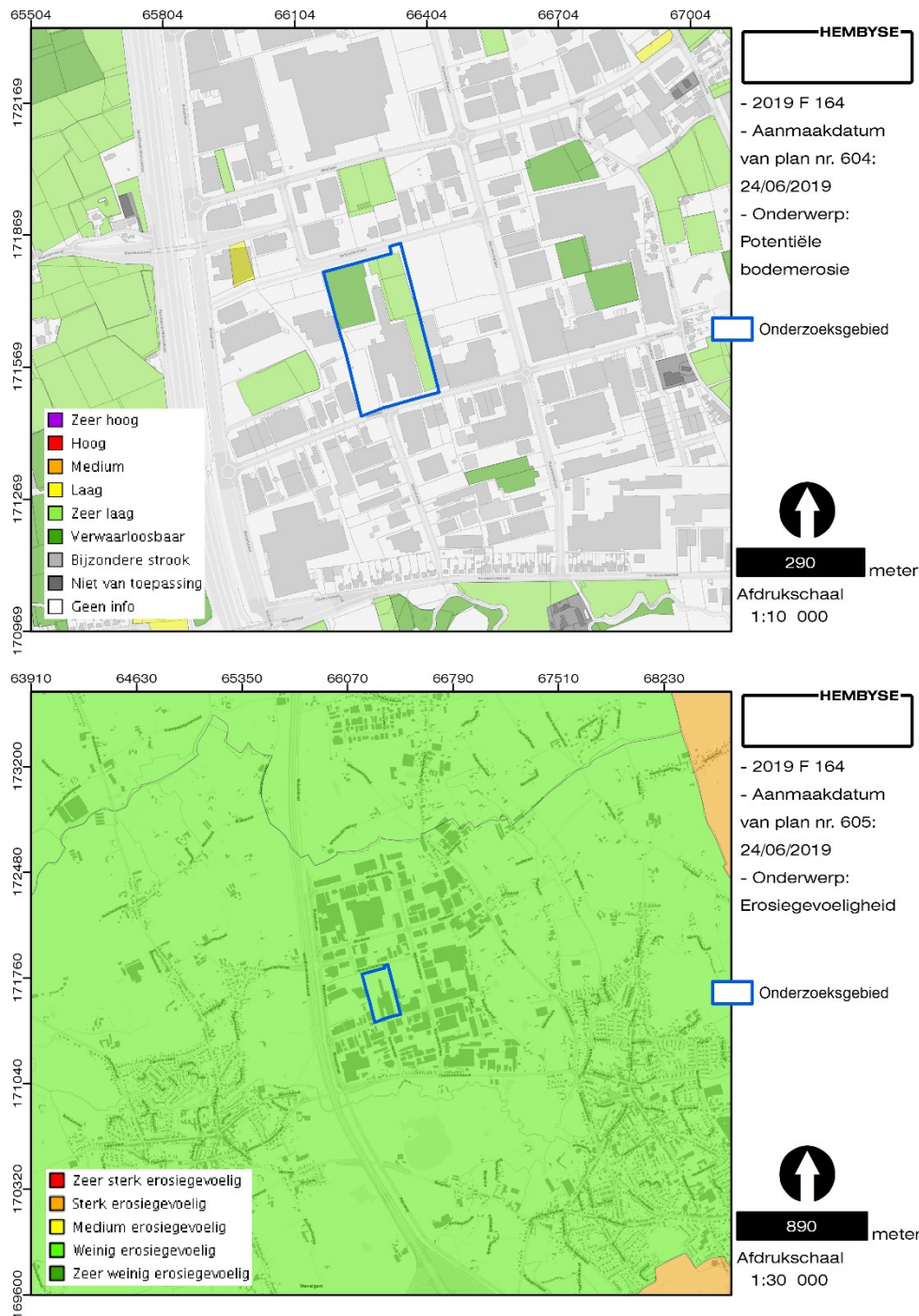
1.2.3 Erosiegevoeligheid

De erosiegevoeligheid van een onderzoeksgebied is niet zelden een reflectie van de topografische en hydrografische situatie. De mate waarin een gebied erodeert kan ook gevolgen hebben voor de archeologische waarde van het gebied: wanneer een site zich in een sterk tot zeer sterk erosiegevoelig gebied bevindt, is algemeen gesteld de kans op bewaring kleiner, of is de kans op het beschadigen van dit archeologisch erfgoed groter. Anderzijds kunnen archeologische lagen door geërodeerde pakketten worden afgedekt, waarbij de kans op een goede bewaring over het algemeen verbetert (of beter wordt geacht). Om de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in te schatten kunnen zowel de Erosiegevoeligheidskaart voor Vlaanderen als de Potentiële bodemerosiekaart per perceel worden onderzocht.

De Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten geeft voor elke gemeente in Vlaanderen de gemiddelde gevoeligheid voor bodemerosie weer (de

dato 2006). De kaart geeft dus op niveau van Vlaanderen een eerste indicatie van de locatie van erosiegevoelige gebieden. De kaart is een afgeleide van de potentiële bodemerosiekaart per perceel (de dato 2006). Op de meest recente versie van deze kaart (de dato 2018) werd geen inschatting van de potentiële bodemerosie opgesteld voor een deel van het terrein. Dit kan verklaard worden vanuit het feit dat dit deel van het onderzoeksgebied grotendeels bebouwd en verhard is. De noordwestelijke hoek en de oostelijke zijde van het onderzoeksgebied staan wel gekarteerd. Daar is sprake van respectievelijk een verwaarloosbare en een zeer lage potentiële bodemerosie.

Op de Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten staat het gebied ingekleurd als “Weinig erosiegevoelig”, net als de hele ruime regio. Dit kan enerzijds verklaard worden door de landschappelijke situering van het onderzoeksgebied in een alluviaal gebied dat gekenmerkt wordt door een vrij egale terreingesteldheid. Het onderzoeksgebied is niet fundamenteel veranderd sinds 2006, dus de kaart is nog steeds van toepassing.

Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel en de erosiegevoeligheidskaart.

Dit betekent natuurlijk niet dat de bodem in het verleden niet aan erosie is blootgesteld geweest. De huidige kartering heeft immers geen vat op de situatie in het verleden en om een inzicht te krijgen in de mogelijk afgespoelde en/of afgezette sedimenten binnen het onderzoeksgebied, is het raadplegen van de gekende geologische en bodemkundige data van het gebied noodzakelijk.

De geologische situatie heeft ook een enorme impact gehad op hoe de mens in het verleden de gronden heeft waargenomen en geïnterpreteerd, dus dit kan tevens een eerste aanzet zijn naar het waarderen van het archeologisch kennispotentieel van de site.

2 Tussentijds besluit

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen de alluviale vlakte van de Heulebeek, een zijrivier van de Leie, ten zuiden van de Rug van Lendeledede. Het is een gebied dat voor landbouw en veeteelt geschikt is wanneer de rivier op een laag peil staat, of wanneer de rivier onder controle is gebracht. Heden is de Heulebeek volledig onder menselijke controle gebracht en is het gebied bruikbaar voor menselijke activiteiten. Wat het gebruik in het verleden betreft zijn er geen duidelijke aanwijzingen, maar in een maatschappij waar de waterhuishouding enigszins gecontroleerd wordt, kan het gebied bruikbaar zijn geweest voor bewoning, landbouw en veeteelt.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Lendelede* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120155> (geraadpleegd op 11 februari 2019).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Sys C., 1973. *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Anzegem 84W*, Centrum voor Bodemkartering, Brussel.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 6

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de traditionele landschappenkaart.	2
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.....	4
Figuur 3. Hoogteprofiel van de zuidelijke flank van de cuesta met aanduiding van het onderzoeksgebied.	5
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII DTM 1m (boven) en hoogteprofiel van het onderzoeksgebied van noord naar zuid (onder).	7
Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Hydrografische Atlas en de van nature overstroombare gebieden.	8
Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel en de erosiegevoeligheidskaart.....	10

ONDERZOEK:

Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL 7

Assessment van aardkundige data

INHOUDSOPGAVE

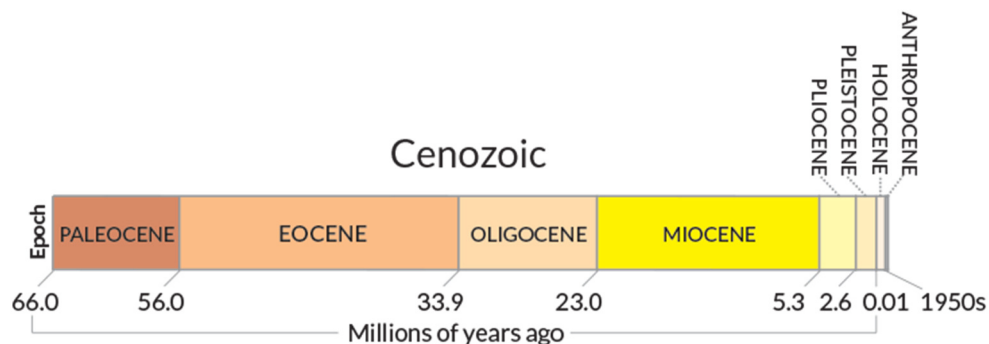
1	Aardkundige situering	2
1.1	Tertiair geologisch.....	2
1.2	Quartair geologisch.....	4
1.3	Bodemkaart van België	7
1.4	Gekende boringen	9
2	Tussentijds besluit.....	11
3	Bibliografie voor deel 7	12
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 7.....	13

1 Aardkundige situering

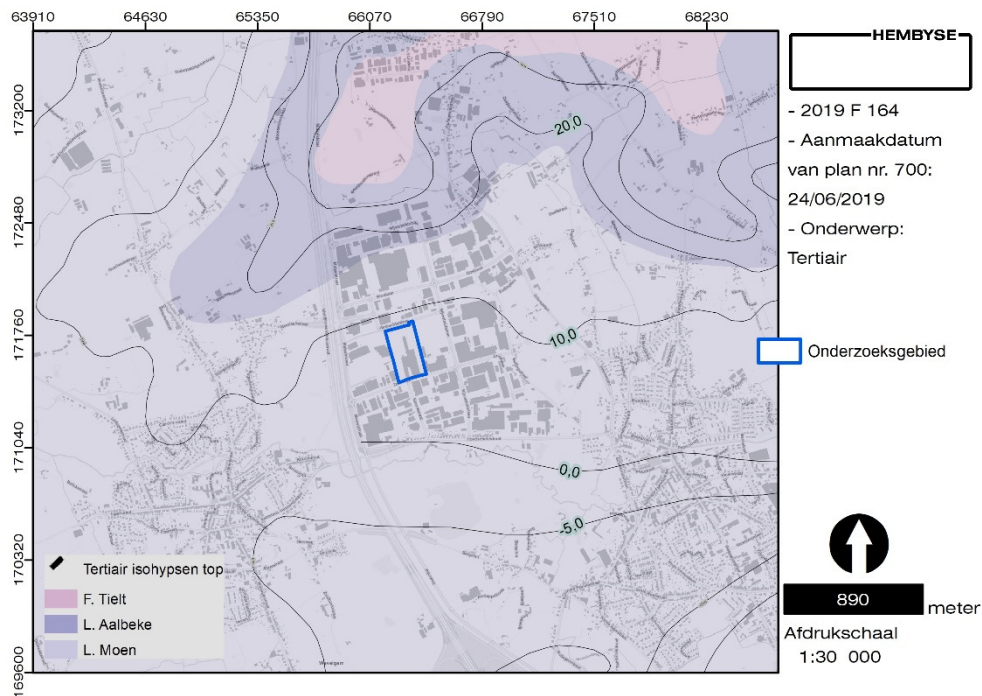
1.1 Tertiair geologisch

De diepste lagen die in het onderzoeksgebied door de mens in het verleden konden worden aangesneden, zijn de tertiaire geologische eenheden in de ondergrond. Deze worden aangesneden bij het uitgraven van uitermate diepe structuren, zoals bijvoorbeeld waterputten en grachten (denk aan grachten van mottekastelen of forten). Deze lagen kunnen ook zijn aangesneden omwille van hun waarde als grondstof: in het geval van kleiafzettingen kunnen deze voor bijvoorbeeld baksteenproductie zijn aangewend.

De tertiaire (het geologische tijdvak van 66,0 tot 2,58 miljoen jaar geleden) gelaagdheden in de ondergrond van het onderzoeksgebied bestaan uit bodems van de zogenaamde Formatie van Kortrijk. Deze formatie is gevormd in het Vroeg-Eoceen, met andere woorden tussen 55 en 52 miljoen jaar geleden. De Formatie van Kortrijk bestaat uit mariene, hoofdzakelijk kleiige afzettingen met weinig macrofossielen. De Formatie van Kortrijk wordt opgesplitst in het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen, en het Lid van Aalbeke dat het laatst werd afgezet.

Volgende pagina >>

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de tertiair geologische kaart (1/50.000). Boven: nummulieten in bouw materiaal (kalksteen), in dit geval het Romeinse theater van Orange (foto: B. De Smaele).

Binnen het onderzoeksgebied bestaan de tertiaire sedimenten uit het Lid van Moen, dat ook wel de Klei van Moen of Roubaix genoemd wordt. Het betreft een heterogene afzetting die -afhankelijk van de lokalisatie- siltig tot zandig is, en waarin *Nummulites planulatus* kunnen worden aangetroffen.¹ Deze nummulites of "muntstenen" zijn de fossielen van eencellige foraminiferen, die als gidsfossielen worden gebruikt bij het dateren van geologische eenheden. Veel nummulietensoorten leefden namelijk - in geologisch opzicht - een erg korte periode (in het Eoceen), terwijl de planktonische soorten - die zich met zeestromingen laten meevoeren - wereldwijd een grote verspreiding kenden. Op alle breedtegraden komen ze voor, zowel in zout en brak water. Hierdoor kunnen aardwetenschappers aardlagen op uiteenlopende plekken op de wereldbol met elkaar in verband brengen en precies dateren.

De top van de tertiaire lagen bevindt zich ter hoogte van het onderzoeksgebied te Moorseele op een hoogte van circa 8,0 meter ten opzichte van de TAW en dus op een diepte van 12 meter onder het huidige maaiveld. Bijgevolg is het vrij onwaarschijnlijk dat deze tertiaire lagen tijdens eventueel archeologisch onderzoek of tijdens de geplande werkzaamheden worden aangesneden.

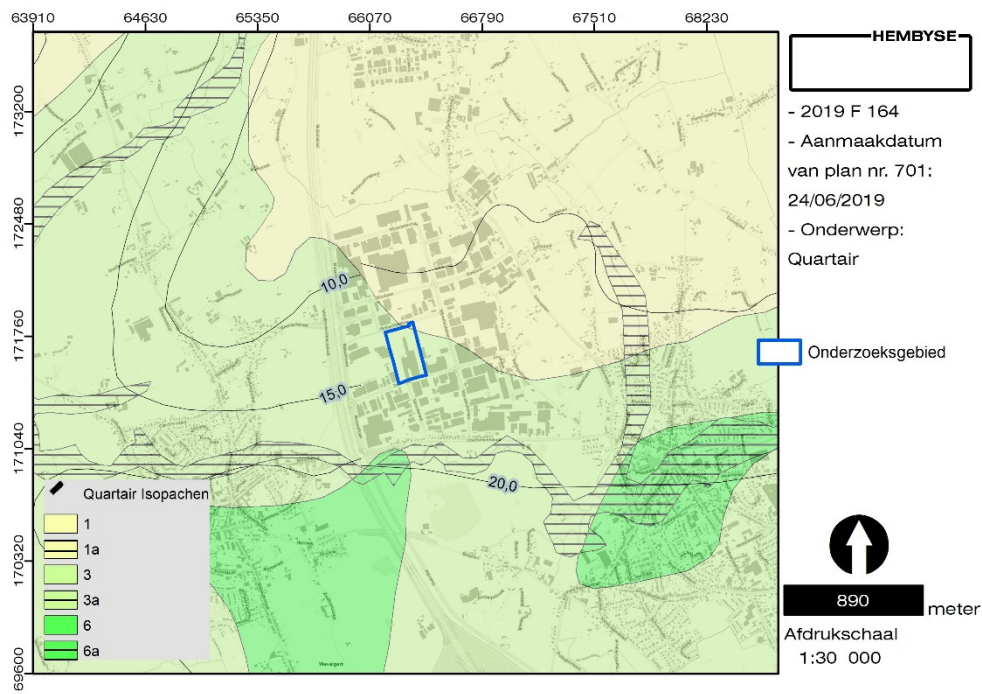
Op het moment dat deze klei werden afgezet was er überhaupt van de mens of van Moorseele nog geen sprake, maar de erfenis van deze oerzee heeft tot op vandaag

¹ Bogemans F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 Kortrijk, Vlaamse overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.*

zijn invloed. Deze lagen zijn afgedekt door quartaire sedimenten en zowel de tertiaire als de quartaire gelaagdheden hebben de mens in het verleden en het gebruik van het land sterk beïnvloed.

1.2 Quartair geologisch

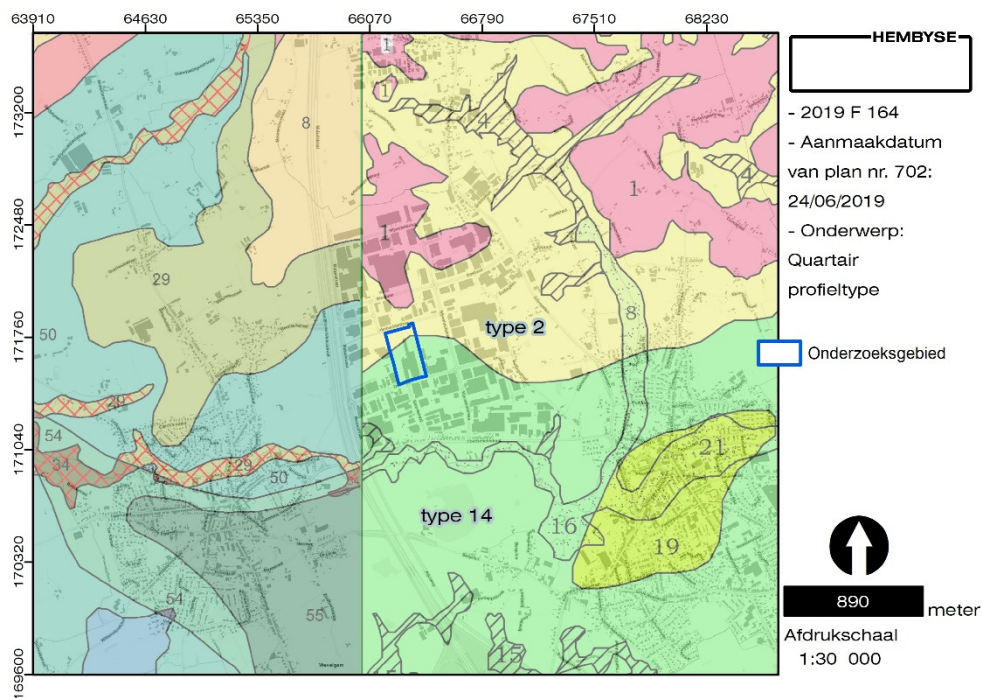
Op de quartair geologische kaart staan de bodemtypes weergegeven die afgezet zijn in het quartaire tijdvak (onderverdeeld in het Pleistoceen en het Holoceen, respectievelijk voor en na de laatste ijstijd), met name vanaf 2,58 miljoen jaar geleden tot op heden. Deze afzettingen zijn meestal vrij ondiep aan de oppervlakte aanwezig en zijn in grote mate bepalend voor menselijke activiteiten zoals landbouw, veeteelt, enzovoort.

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de quartair geologische kaart (1/200.000).

Het onderzoeksgebied staat ingekleurd als profieltype 3, dat in theorie bestaat uit twee karteereenheden die boven elkaar zijn afgezet. Aan de basis van deze afzettingen bevinden zich fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (FLPw). Deze worden afgedekt door een pakket eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), of mogelijk uit het Vroeg-Holoceen (ELPw). Ter hoogte van het onderzoeksgebied betreft het fijne afzettingen van zand tot zandleem door polaire winden uit de laatste ijstijd. De onderste fluviatiele afzettingen kunnen ook afgedekt zijn geweest door hellingsafzettingen uit het quartair (HQ) of door een combinatie van deze hellingsafzettingen en de voornoemde eolische afzettingen.

Dit is een veralgemeende situatie en uitsluitel over de aan- of afwezigheid hiervan wordt geboden door de samengestelde quartair profieltypekaart te bekijken. Deze laat immers toe de quartaire data op een grotere schaal, en dus meer in detail, te lezen. Op deze kaart bevindt het grootste deel van het onderzoeksgebied (terug te vinden op kaartblad 29) zich binnen het gekarteerde profieltype 14. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied bevindt zich binnen profieltype 2.

Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/200.000).

Profieltype 2 komt overeen met de Formatie van Gent van Pleistocene ouderdom, die niet te verwarren is met de Formatie van Gent van Eocene ouderdom (en dus tertiair) die heden de Formatie van Gentbrugge genoemd wordt. Deze Formatie van Gent komt voor in het volledige onderzoeksgebied. In het noordelijke deel van het onderzoeksgebied rust deze eenheid onmiddellijk op de tertiaire gelaagdheden, terwijl deze Formatie in de rest van het onderzoeksgebied slechts de top van de quartaire gelaagdheden vormt.

De Formatie van Gent betreft eolische sedimenten uit het Weichseliaan die werden afgezet in een relatief vochtig klimaat waardoor er sprake is van een alternerend complex van grof- en fijnkorrelige lagen. De mogelijkheid bestaat dat zich hierin hellingsafwaarts materiaal heeft afgezet waardoor er mogelijks sprake is van herwerkt tertiair materiaal. Het topfacies wordt gekenmerkt door meer homogene eolische afzettingen die werden afgezet in een droger klimaat. Dit beperkt de hellingsprocessen; secundaire verplaatsingen bestaan doorgaans enkel uit verstuingen. Hierdoor is er wel nog sprake van variaties in korrelgrootte waardoor

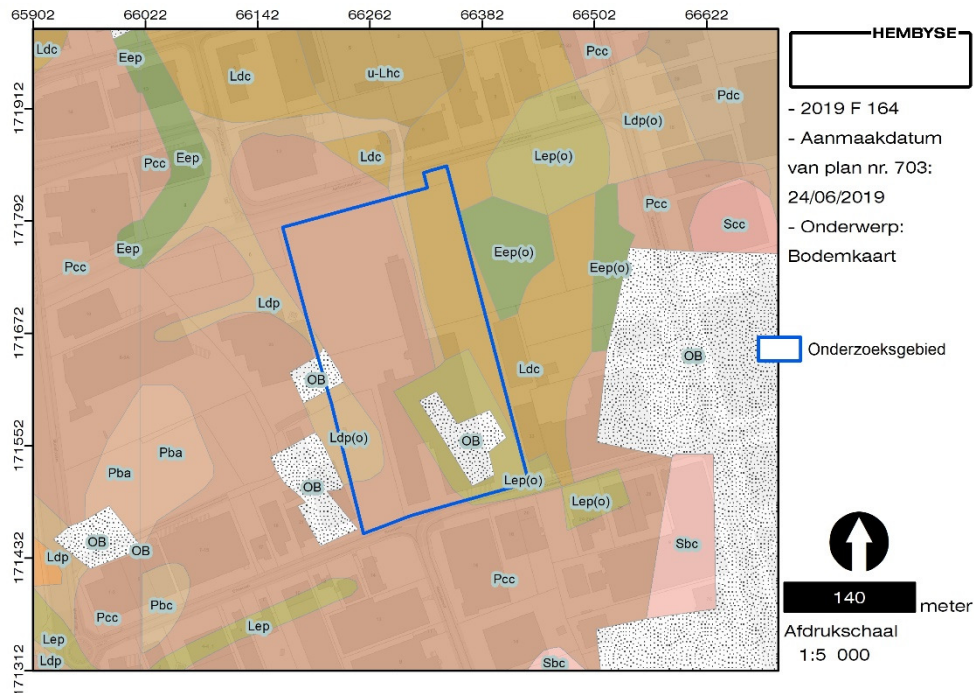
er zowel zandige als meer lemige afzettingen kunnen worden waargenomen. De dikte van het pakket varieert van minder dan 2 meter tot circa 5 meter.

Ter hoogte van de zones die gekarteerd staan als profieltype 14 bevinden zich hieronder nog twee gelaagdheden. De bovenste hiervan wordt gekarakteriseerd door een combinatie of een alternatie van twee karteereenheden, waarbij enerzijds sprake is van zandige vlechtende rivierafzettingen die bestaan uit zeer fijn tot medium zand (Lid van Lembeke); en anderzijds van een complex van lemige tot zandlemige lagen die zijn afgezet door een verwilderd systeem, al dan niet in combinatie met hellingsafzettingen (Lid van Oostakker). De onderliggende laag, die rust op de tertiaire gelaagdheden en wordt aangegeven als 'mogelijk afwezig', wordt gekenmerkt door grofkorrelige vlechtende rivierafzettingen die bestaan uit grindhoudend tot grindrijk zand aan de basis en half fijn zand tot klei aan de top (Lid van Bos van Aa).

Samenvattend kan gesteld worden dat de gegevens van de quartair geologische profieltypekaart overeen komen met deze van de quartair geologische kaart, maar deze wel wat scherp stellen. De kaart met een grotere schaal toont immers aan dat er noch sprake is van Holocene eolische afzettingen, noch van Holocene hellingsafzettingen. **Dit betekent dat er geen Holocene afzettingen zijn en dat de top van de Pleistocene afzettingen aan de oppervlakte aanwezig was aan het begin van het Holocene.**

1.3 Bodemkaart van België

De menselijke activiteiten hebben zich sinds jaar en dag toegespitst op landbouw en veeteelt en in die optiek zijn de bodems in België geïnvventariseerd naar - voornamelijk- de bodemtextuur en de vochtigheid, met het oog op een duidelijk beeld van waar welke gewassen geteeld kunnen worden.

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als bodemtype Pcc, wat neerkomt op een matig droge licht zandleembodem met een sterk gevlekte of verbrokkelde textuur B-horizont. De oostelijke strook bevindt zich binnen bodemtype Ldc, wat overeenkomt met een matig natte zandleembodem die eveneens gekenmerkt wordt door een sterk gevlekte of verbrokkelde textuur B-horizont. Beide bodemtypes worden van elkaar gescheiden door een smalle strook die gekarteerd staat als bodemtype Ldp, wat neerkomt op een matig natte zandleembodem zonder profielontwikkeling. Ze worden in verband gebracht met colluviale gronden die gekenmerkt worden door een laag recent geërodeerd materiaal. Op geringe diepte kan ook hier een verbrokkelde textuur B-horizont worden aangetroffen (Ldp(o)). Dit bodemtype wordt aangetroffen in de zuidwestelijke grens van het onderzoeksgebied. De zuidoostelijke hoek, die overeenkomt met een overstromingsgevoelige zone, wordt gekarteerd als een natte zandleembodem zonder profiel (Lep). Tot slot kan nog gemeld worden dat enkele kleinere zones gekarteerd worden als een OB-bodem, dit lijkt een weerslag te zijn van oudere bebouwing binnen het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied.

De verbrokkelde textuur B-horizont wijst op een voormalig gebruik als akkerland. Men kan binnen het onderzoeksgebied een in hoofdzaak vrij natte zandleembodem met een verbrokkelde textuur B-horizont verwachten.

Een aanvullende dataset die uit de bodemkaart kan worden gegenereerd, is een kaart van de drainageklassen binnen het onderzoeksgebied. Samen met de bodemsamenstelling geeft dit een beeld van de infiltratiegevoeligheid van de bodem (waar het infiltreren van hemelwater-verzamelaar voor regen, sneeuw en hagel- wel of niet mogelijk is). De infiltratiegevoeligheid heeft een grote impact op de waarneming van de bruikbaarheid van de bodem. In mensentaal betekent dit dat de kaart aangeeft welke bodems (te) nat en welke (te) droog zijn. Op bodems die slecht infiltreren, zijn menselijke activiteiten doorgaans moeilijker, of laten deze weinig archeologische sporen na (behalve in uitzonderlijke gevallen).

Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de drainageklassen.

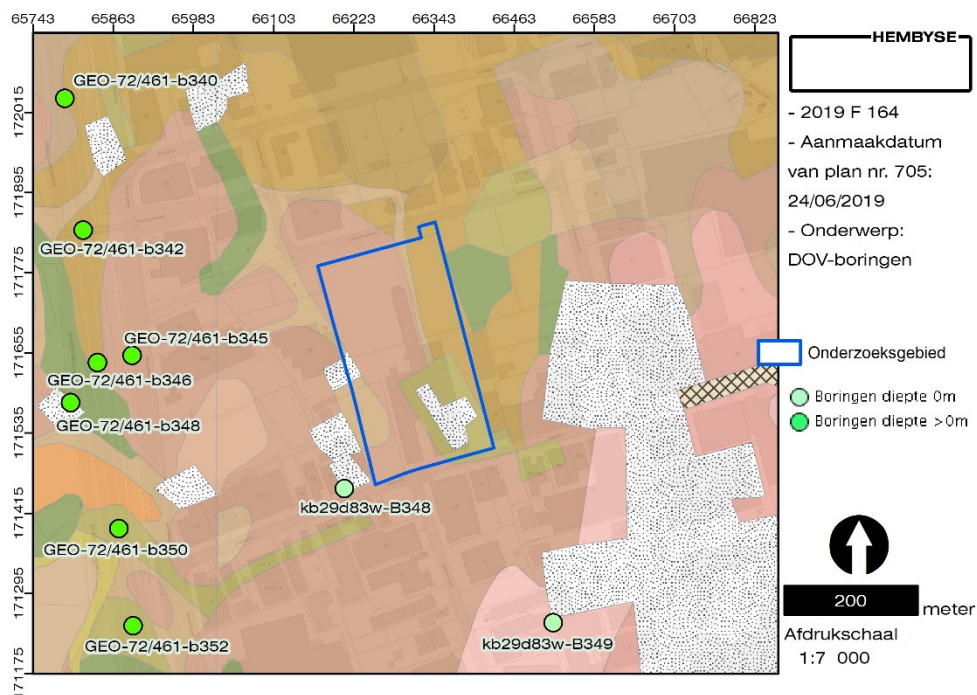
Een groot deel van het onderzoeksgebied staat gekarteerd als drainageklasse d, wat neerkomt op natte, gleyige bodems waarbij diepe infiltratievoorzieningen moeilijk te realiseren zijn. De bodems in het westelijke deel van het onderzoeksgebied staan gekarteerd als drainageklasse c, wat neerkomt op vrij droge, maar zwak gleyige bodems. Ter hoogte van de overstromingsgevoelige zone is zelfs sprake van drainageklasse e, wat wijst op een sterk gleyige bodem met reductiehorizont.

Deze drainageklassen wijzen dus op een vrij natte bodem, waarin het grondwater in feite te hoog staat en waarbij zonder een intensief beheer van oppervlakte- en

grondwater het grootste deel van het onderzoeksgebied weinig aantrekkelijk is voor menselijke activiteiten. Op basis van boringen die in het verleden in de nabijheid gezet zijn, kan nagegaan worden of de hier vooropgestelde verwachting klopt, dan wel moet bijgesteld worden (cf. infra).

1.4 Gekende boringen²

In de nabijheid van het onderzoeksgebied zijn reeds enkele boringen uitgevoerd, zij het niet met archeologische doeleinden in gedachten. Het zijn eerder sonderingen voor het bepalen van draagkracht of samendrukbaarheid.

Figuur 6. Situering van DOV-boringen ten opzichte van het onderzoeksgebied.

De DOV-boringen ten zuiden van het onderzoeksgebied maken slechts melding van herwerkt lemig materiaal. Aangezien hier geen verdere informatie voorhanden is, bieden deze boringen weinig tot geen aanvullende informatie.

Er moet bijgevolg gekeken worden naar de DOV-boringen ten westen van het onderzoeksgebied. Deze boringen dateren uit het begin van de jaren '70 van vorige eeuw en kunnen hoogstwaarschijnlijk in verband gebracht worden met de aanleg van de E403, die ten dele was afgerond in 1977. Aldus wordt een zicht verkregen op de bodemgesteldheid voorafgaand aan de wegeniswerken. Deze boringen vertonen een vergelijkbare bodemopbouw en worden dus samen besproken. Er is sprake van een quartair dek met een dikte van 2,50 meter dat dikker (tot 5,0 meter) wordt naar het zuiden toe. Dit komt overeen met de quartaire isopachen die eerder in dit dossier reeds aan bod kwamen. Het quartair dek bestaat uit een bruin(grijs)

² www.dov.be

tot geel(grijs) fijn zand tot leem dat rust op de tertiaire klei van het Lid van Moen (cf. supra).

Samenvattend kan gesteld worden dat de gegevens uit de gekende DOV-boringen overeenkomen met de dataset die verkregen werd uit de tertiair en quartair geologische kaarten. Bijgevolg kan besloten worden dat er sprake is van eolische afzettingen met een alternatie van zandige en meer lemige pakketten die gelijk gesteld kunnen worden met de Formatie van Gent. Deze afzettingen kunnen in het Laat-Pleistoceen gedateerd worden en zijn sterk onderhevig (geweest) aan menselijke ingrepen (landbewerking, maar ook bebouwing en verharding, cf. infra). Het huidige onderzoeksgebied kan worden geïnterpreteerd als een voormalig akkerland waarbij een teelaarde en een verbrokkelde B-horizont het onverstoorde Pleistocene moedermateriaal afdekken.

2 Tussentijds besluit

De aardkundige data wijzen op een situatie waarbij aan het einde van het Pleistoceen en het begin van het Holoceen de top van de Pleistocene afzettingen aan de oppervlakte aanwezig was. Dit betekent dat de sporen van de eerste bewoners van het gebied na de laatste ijstijd, zich vlak aan de oppervlakte zouden moeten bevinden. Er zijn immers geen aanwijzingen voor afgedekte paleo-horizonten. Indien de resten van deze eerste bewoning door bodemvorming zowel in de oppervlakte als in de diepte in dit quartaire sediment zouden zijn verplaatst, zouden deze bewaard kunnen zijn, ware het niet dat er sprake is van een bodem waarbij de bovenste laag van de laat-Pleistocene sedimenten in de bouwvoor is opgenomen en dus is verstoord. Men kan binnen het onderzoeksgebied op dieper niveau een droge lemige zandbodem met een verbrokkelde textuur B-horizont verwachten.

Algemeen kan worden besloten dat:

- Er in de bodemkaart en de bestaande aardkundige data geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van afgedekte oude maaiveldniveaus binnen het projectgebied: de antropogene horizonten (ploegvoor) liggen immers rechtstreeks door de Pleistocene sedimenten !
- Er bijgevolg geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van begraven paleo-bodems (door Holocene processen afgedekte niveaus of B-horizonten, ...), waardoor er geen kans is op het aantreffen van steentijdartefactensites (uit de overgang van het Laat-Pleistoceen naar het Holoceen, bijvoorbeeld Mesolithische sites).

3 Bibliografie voor deel 7

Naslagwerken

Bogemans F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 Kortrijk*, Vlaamse overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 7

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de tertiair geologische kaart (1/50.000). Boven: nummulieten in bouw materiaal (kalksteen), in dit geval het Romeinse theater van Orange (foto: B. De Smaele).	3
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de quartair geologische kaart (1/200.000).	4
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/200.000).	5
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.	7
Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de drainageklassen.	8
Figuur 6. Situering van DOV-boringen ten opzichte van het onderzoeksgebied.	9

ONDERZOEK:

Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL

8

Assessment van historische data

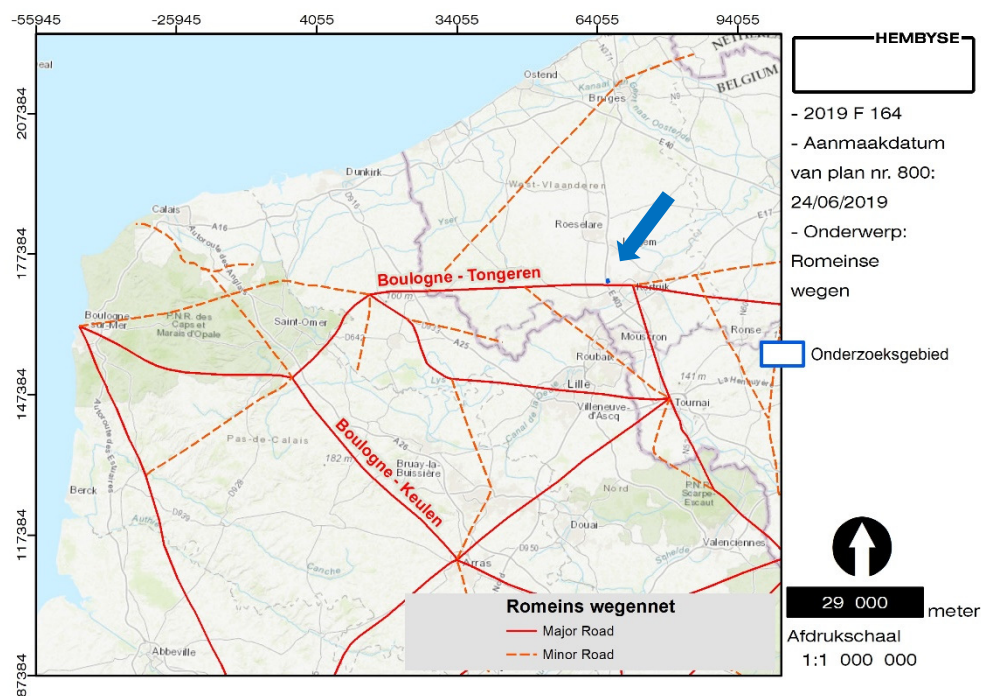
INHOUDSOPGAVE

1	Historische beschrijving van het onderzochte gebied en zijn omgeving	2
1.1	Algemene historische situering.....	2
1.2	Evolutie van het gebied op basis van kaarten en luchtfoto's.....	6
1.2.1	Atlas van Ferraris (1777)	6
1.2.2	Vandermaelen kaarten (1846-1854).....	7
1.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	8
1.2.3.1	Popp-kaarten (1830 – 1842)	9
1.2.4	Topografische kaart NGI, 1873.....	10
1.2.5	Topografische kaart NGI, 1969.....	11
1.2.6	Orthofoto uit 1971	12
1.2.7	Orthofoto uit 1979-1990	13
1.2.8	Orthofoto uit 2003.....	13
1.2.9	Orthofoto uit 2007	15
1.2.10	Orthofoto uit 2011	16
2	Tussentijds besluit.....	17
3	Bibliografie.....	18
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 8.....	19

1 Historische beschrijving van het onderzochte gebied en zijn omgeving

1.1 Algemene historische situering

Het onderzoeksgebied bevindt zich heden in de fusiegemeente Wevelgem. Het samengaan van de gemeentes Wevelgem, Moorsele en Gullegem dateert echter pas vanaf 1977, waardoor voor de historische situering van de gemeente Moorsele en van het onderzoeksgebied in het bijzonder, op zichzelf bekeken dient te worden. Het dorp bevindt zich aan weerszijden van een Romeinse heirweg tussen Boulogne-sur-Mer en Tongeren. Het betreft echter niet de gekende Via Belgica (Boulogne – Keulen) die via Bavay en Doornik loopt, maar wel een alternatief tracé dat min of meer parallel hieraan loopt en via Kortrijk en Kassel naar Tongeren gaat.

2

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Romeinse wegennet.

Het dorp wordt voor het eerst vermeld in 1046 als “Mortsella” op de zogenaamde “Rol van Harelbeke” waarin staat dat een zekere Lambertus van Vyve één bunder grond schenkt aan het altaar van Sint-Bertulfus in de kerk van Harelbeke, en dit voor het zielenheil van zijn broer Ramfried. De benaming zou verwijzen naar een “uitstekend/hoog (mort) zaalvormig gebouw/hut (sella)” en zou aldus een samenstelling zijn van een “Keltisch” woord met een jonger Germaans woorddeel. Of deze etymologische verklaringen op feiten gebaseerd zijn, is nog maar de vraag. Vaststaat in ieder geval dat het dorp ontstaan is op een gunstig gelegen positie op een kruispunt van wegen, in een meander van de Heulebeek.

Moorseele. — Oud Kasteel.

Uitg. A. Liebooght, uitgever.

Het ontstaan van de parochie, alsook het eerste kerkgebouw, moet in dezelfde periode gedateerd worden als de eerste vermelding van het dorp, met name in het midden van de 11^e eeuw. Toch wordt de kerk zelf pas in 1165 in de geschreven bronnen vermeld. Op het einde van de 15^e of aan het begin van de 16^e eeuw wordt de Romaanse zaalkerk gesloopt en vervangen door de huidige hallenkerk met kruisbeuk en vieringtoren. In het begin van de 13^e eeuw wordt de Cisterciënzerabdij langsheen de Heulebeek gesticht. Deze wordt echter tussen 1242 en 1261 opnieuw

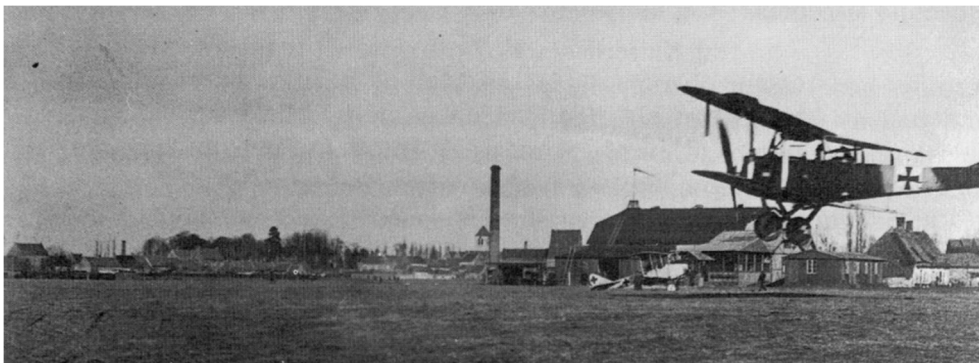
² <https://nl.geneanet.org/prentbriefkaarten/view/4668018#0>

verlaten: de zusters verhuizen naar een nieuwe locatie op de oevers van de Leie ter hoogte van Wevelgem, de zogenaamde Guldenbergabdij.

In de 14^e eeuw wordt de grondslag van de textielnijverheid gelegd waarbij wol gesponnen wordt voor de Kortrijkse wevers en er wordt dan ook een stapelplaats voor woldraad opgericht. In de 16^e eeuw wordt aangevangen met het telen en weven van vlas, met het oog op de productie van linnen.

Tijdens de 17^e eeuw wordt het grootste deel van de gemeente bij Frankrijk ingelijfd en wordt een verdedigingslinie uitgebouwd met 18 zelfstandige bolwerken vanaf het kasteel van Moorsele langsheen de Heulebeek tot aan de Leie te Kuurne. Er volgen verschillende periodes met plunderingen en brandstichtingen, die doorlopen tot het einde van de 18^e eeuw. Vanaf dan wordt het rustiger en kent de huisnijverheid een enorme bloei, waarbij fijn linnen geweven wordt, bestemd voor de Franse markt.

In maart 1915 wordt ten westen van het dorp een Duits vliegveld³ aangelegd, tussen de leperstraat en de Meensesteenweg. Het doel van de vliegeniers was om de artillerie aan het front te helpen bij het inschieten op hun doelen, het proberen lokaliseren van vijandelijke geschutsstellingen en munitieopslagplaatsen en het fotograferen van het frontgebied achter de linies.

Figuur 3. Een LVG VIV van de II. Marine Land Flieger Abteilung landt te Moorsele.

In september van datzelfde jaar werd de eenheid al terug naar het vliegveld van Mariakerke gestuurd. Na de Eerste Wereldoorlog werd het vliegveld volledig opgeheven. In 1938 wordt ter hoogte van de Ledegemstraat, ten noordwesten van de dorpskom, een nieuw vliegveldje aangelegd, deze keer door Belgische militairen. Bij de aanvang van de Tweede Wereldoorlog wordt het vliegveldje bezet door het Duitse leger, dat de infrastructuur in zuidelijke richting uitbreidt tot een heuse jachtvliegbasis. Rondom het vliegveld wordt afweergeschut⁴ geplaatst, onder meer op een bunker die heden nog bewaard is aan de Ledegemstraat.

³ <https://www.luchtvaartgeschiedenis.be/content/moorsele-vliegveld>

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Duitse bunker vliegveld Moorsele [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/217122> (geraadpleegd op 26 juni 2019).

Tijdens de Slag om de Leie, op 23 mei 1940, was het dorp zelf al fel beschoten geweest, waarbij de Sint-Martinus- en-Sint-Christoffelkerk zwaar beschadigd was geraakt.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog blijft de industrialisatie in Moorsele eerder beperkt. Pas in de jaren 60 van de 20^e eeuw –aan het begin van het Antropoceen, als het ware- stijgt de industrialisatiegraad in de gemeente met de aanleg van een industrieterrein aan de grens met Gullegem, waarbinnen het huidige onderzoeksgebied gelegen is.

Voor het begrijpen van de geschiedenis van het eigenlijke onderzoeksgebied gedurende de afgelopen 500 jaar is het dus noodzakelijk om ook historisch kaartenmateriaal en luchtfoto's te raadplegen.

1.2 Evolutie van het gebied op basis van kaarten en luchtfoto's

Om de archeologische waarde van het onderzoeksgebied in te schatten wordt in onderstaand hoofdstuk een selectie van historisch kaartenmateriaal onderzocht. Het oudste kaartenmateriaal waarop het onderzoeksgebied herkenbaar gekarteerd is, dateert uit het midden van de 18^e eeuw.

1.2.1 Atlas van Ferraris (1777)

Deze kaart kwam tot stand in opdracht van keizerin Maria-Theresia en keizer Jozef II. Onder leiding van generaal Joseph-Jean François graaf de Ferraris werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst systematisch en grootschalig gekarteerd.

6

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.⁵

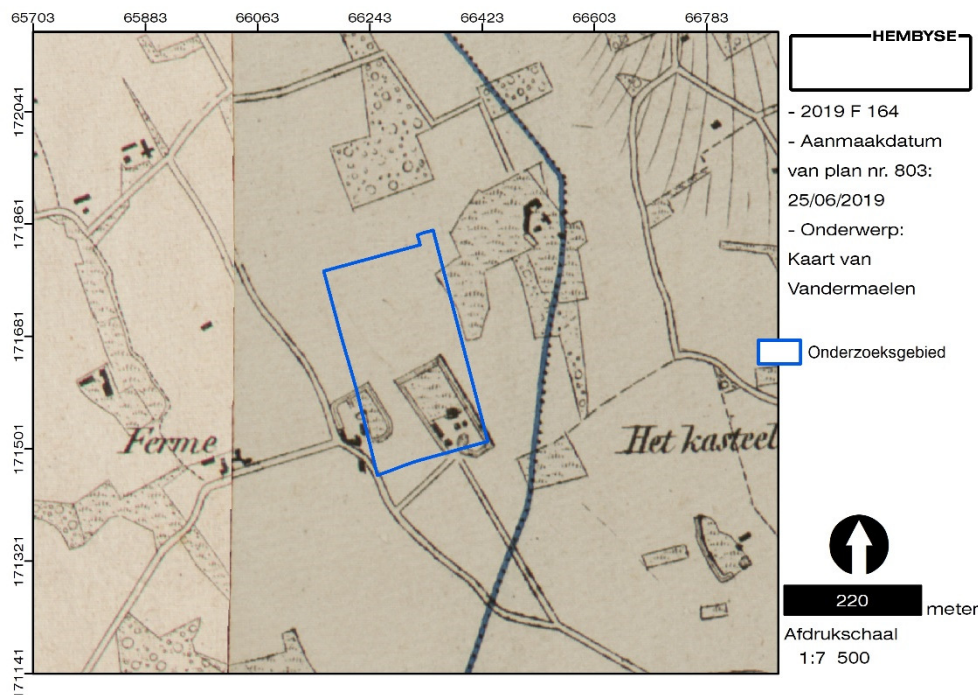
Op de Atlas van Ferraris is de dorpskom van Moorseele ten zuidwesten van het onderzoeksgebied duidelijk herkenbaar. Ten noorden van de Sint-Martinus-en-Sint-Christoffelkerk is het kasteel van Moorseele en de omliggende gracht zichtbaar. De inrichting van de dorpskom is tot op heden quasi ongewijzigd gebleven, maar de eerder rurale gebieden rondom het dorpscentrum hebben heden enkele grondige wijzigingen ondergaan (cf. infra). Zo ook rondom het onderzoeksgebied waar de situatie zoals weergegeven op de kaart van Ferraris heden volledig verdwenen is. Op basis van dit kaartmateriaal is het dan ook moeilijk om te bepalen in welke mate

⁵ <http://www.geopunt.be/>

de twee gekarteerde sites met walgracht al dan niet binnen het onderzoeksgebied gelegen zijn. Daarvoor moet gekeken worden naar jonger kaartenmateriaal.

1.2.2 Vandermaelen kaarten (1846-1854)

Op het gegeorefereerde kaartenmateriaal van Vandermaelen is de omgeving van het onderzoeksgebied licht gewijzigd. Het kaartenmateriaal is beter te georefereren, waardoor duidelijk wordt hoe de vork in de steel zit.

Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.

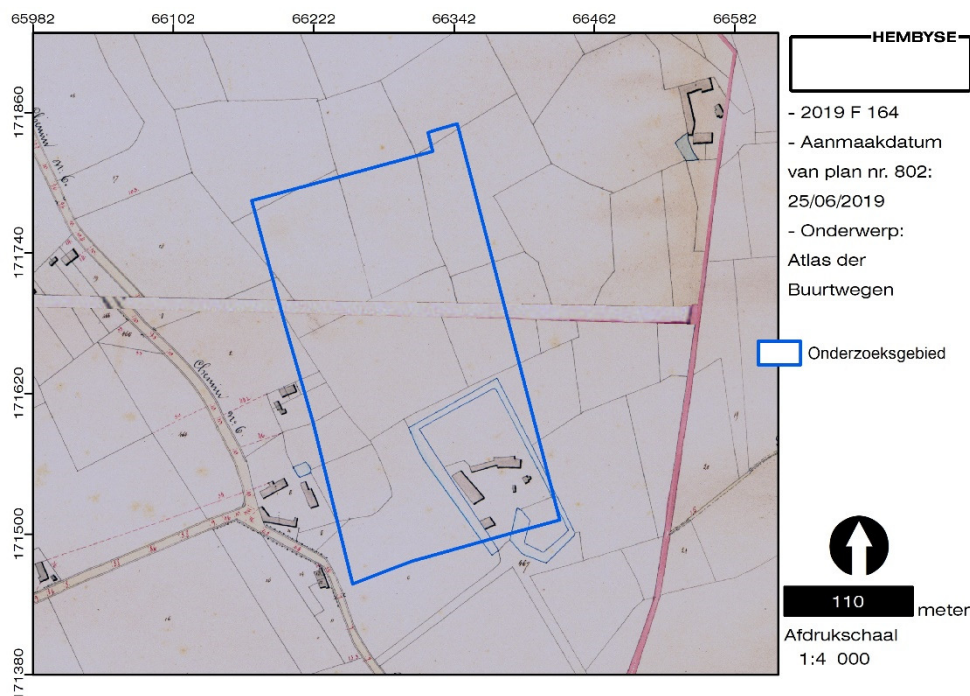
De kaart van Ferraris kende duidelijk een lichte verschuiving in zuidwestelijke richting waardoor de ronde omgrachte hoeve binnen het onderzoeksgebied viel. In realiteit bevindt deze hoeve zich ten noordoosten van het onderzoeksgebied: op de kaart van Vandermaelen is de geknikte straat die tot aan deze hoeve duidt een herkenningspunt ten opzichte van de kaart van Ferraris. Wel is de ronde omgrachting hier verdwenen, alsook is de straat onderbroken en maakt ze niet langer verbinding met het stratenpatroon ten oosten hiervan. De omliggende percelen staan ingekleurd als drassige gronden.

Dit betekent tevens dat de vierkante omgrachte hoevegebouwen die zichtbaar waren op de kaart van Ferraris wel degelijk binnen het onderzoeksgebied gelegen zijn. Op de kaart van Vandermaelen heeft het complex uitbreiding genomen in noordelijke richting waardoor een rechthoekige omgrachting ontstaan is. Tevens is er niet langer sprake van een brugje over de gracht in de noordoostelijke hoek dat middels een dreef aansluiting vond op de straat ten oosten van het terrein. De toegang tot de omwalde hoeve bevindt zich nu in de zuidwestelijke hoek en komt hier onmiddellijk uit op een nieuw aangelegde weg waarvan het tracé op de kaart

van Ferraris herkenbaar was als een bosrijk perceel. Tot slot werd ten westen hiervan een nieuwe gebouwencomplex opgericht langsheen de bestaande weg. Bijgevolg kan gesteld worden dat er wel degelijk sprake is van twee hoevecomplexen die al dan niet volledig binnen het onderzoeksgebied, maar dat deze niet volledig overeenkomen met wat op de kaart van Ferraris wordt weergegeven.

1.2.3 Atlas der Buurtwegen (1840)

Op het kaartenmateriaal van de Atlas der Buurtwegen staat het onderzoeksgebied zeer gedetailleerd weergegeven. De weergegeven situatie komt nagenoeg overeen met deze op de kaart van Vandermaelen, met aanvulling van de individuele percelen.

Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.

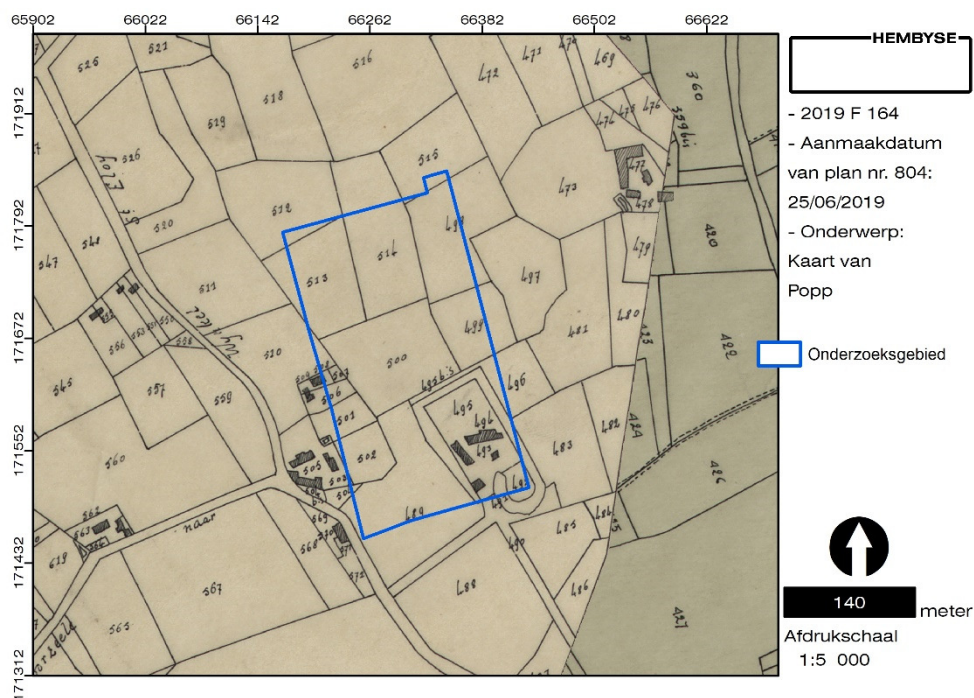
Het uitzicht van het onderzoeksgebied zelf blijft ongewijzigd: het grootste deel ervan wordt in gebruik genomen als landbouwgrond (cf. het weergegeven landgebruik op de kaart van Ferraris). In de zuidoostelijke hoek is het rechthoekige omwalde hoevecomplex duidelijk herkenbaar. Er lijken zich nauwelijks wijzigingen voorgedaan te hebben in het grondplan van de aanwezige hoevegebouwen. Ook de (onbenoemde) wegen die toegang bieden tot het complex blijven ongewijzigd. Het hoevecomplex ten westen hiervan, op de hoek van de Chemin n° 6 en de Chemin n° 27 is wel gewijzigd: daar is de omgrachting volledig verdwenen. De waterpartij die wordt aangeduid betreft een vijvertje dat zich centraal binnen het hoevecomplex bevindt en ook al zichtbaar was op de kaart van Vandermaelen. Ten westen hiervan werd een nieuw hoevegebouw opgericht. De oostelijke helft van dit

voormalige omwalde hoevecomplex bevindt zich binnen het onderzoeksgebied aan de Drieslaan 29.

De situatie op de Atlas der Buurtwegen wordt gereflecteerd in het primitief kadaster en de Popp-kaarten.

1.2.3.1 Popp-kaarten (1830 – 1842)

Circa vijftig jaar na de opmaak van de Atlas van Ferraris verscheen voor onze gewesten een eerste versie van het kadasterplan, waarmee heden nog steeds gewerkt wordt. Deze plannen werden in het begin van de jaren 1830 opgemaakt en geven dan wel geen beeld van het landgebruik, maar wel van perceelsindelingen en infrastructuur.

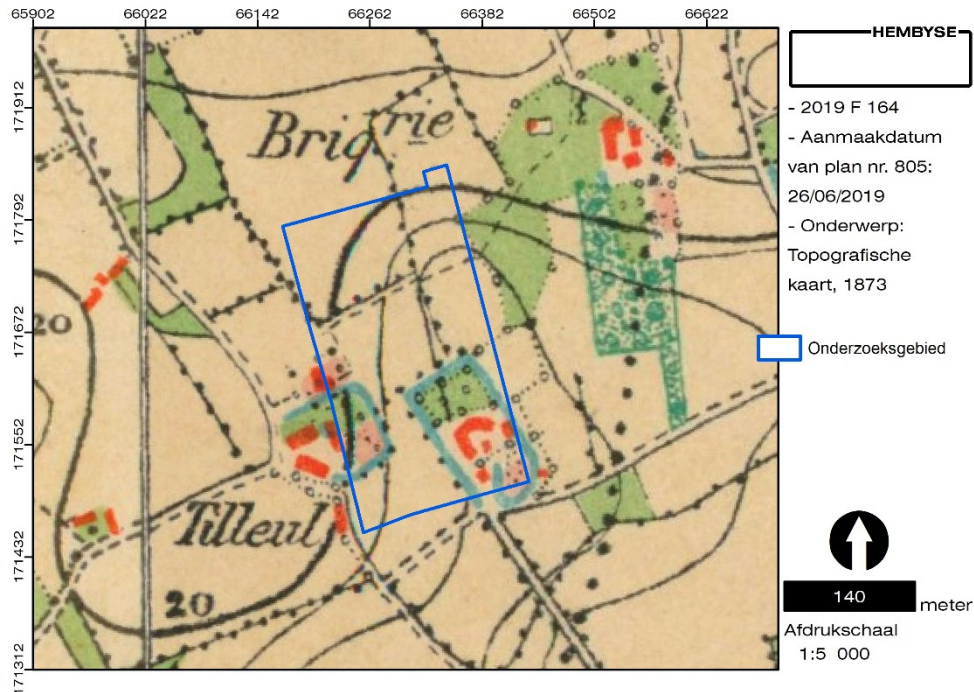
Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp.

Deze kaart geeft dezelfde situatie weer zoals te zien op de Atlas der Buurtwegen: er is nog steeds sprake van dezelfde perceelsindeling, al worden hier de toenmalige perceelsnummers aangeduid.

De verschillende straten en landwegels worden hier aangeduid met hun toenmalige benaming, waarbij de Chemin n° 6 die vanuit het dorp komt en afdraait naar het noorden wordt aangeduid met de benaming 'Weg van Moorzeele naar Wynkel St Eloy'. De Chemin n° 27 die in zuidelijke richting loopt komt overeen met de 'Kleyn Moorseele straat'.

1.2.4 Topografische kaart NGI, 1873

Enkele decennia later is het uitzicht van het onderzoeksgebied slechts licht gewijzigd: in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied wordt immers een landwegje weergegeven. En ook ter hoogte van de zuidoostelijke hoek van het onderzoeksgebied werd het stratenpatroon uitgebreid.

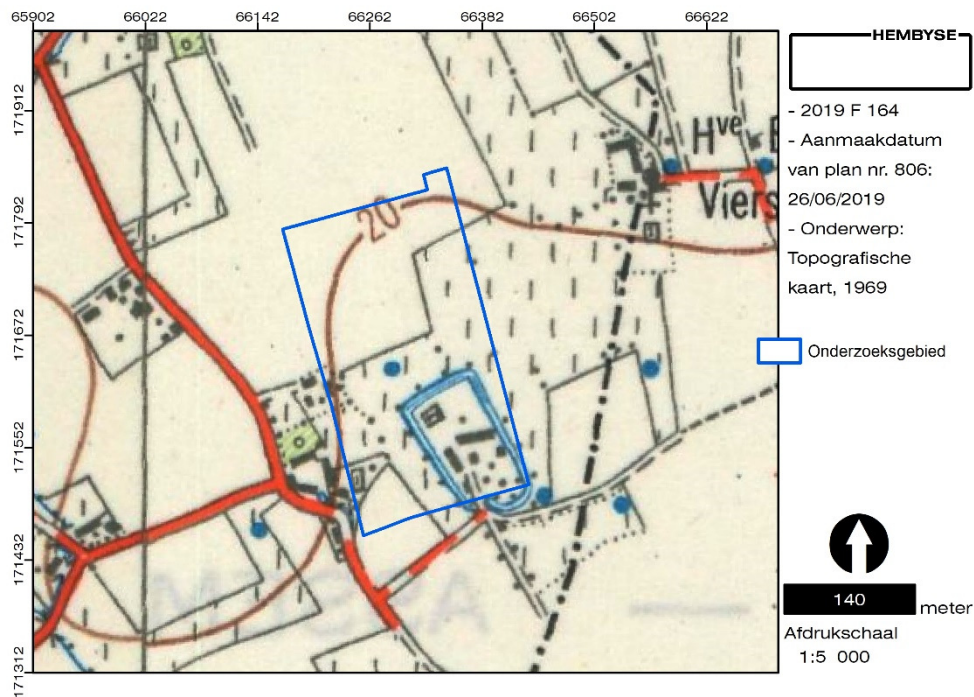

Figuur 8. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.

De rechthoekige omwalde hoeve in het zuidoosten van het onderzoeksgebied kent geen wijzigingen ten opzichte van de kaart van Popp. De kleinere omwalde hoeve ten westen hiervan wordt op dezelfde wijze weergegeven als op de kaart van Vandermaelen: de omgrachting is dan toch niet verdwenen. Het geheel wordt aangeduid als '(Ferme) Tilleul'. Ten noorden van het onderzoeksgebied wordt een 'Briqueterie' aangeduid, wat betekent dat hier aan klei(?)ontginning werd gedaan.

1.2.5 Topografische kaart NGI, 1969

De topografische kaart uit 1969 toont opnieuw een wijziging rondom het onderzoeksgebied. De briqueterie ten noorden van het onderzoeksgebied wordt niet langer weergegeven, en ook het landwegje wordt niet als dusdanig weergegeven. Daar is wel nog sprake van een perceelsgrens, dus het is mogelijk dat het landwegje fysiek nog aanwezig was, maar niet meer gekarteerd werd.

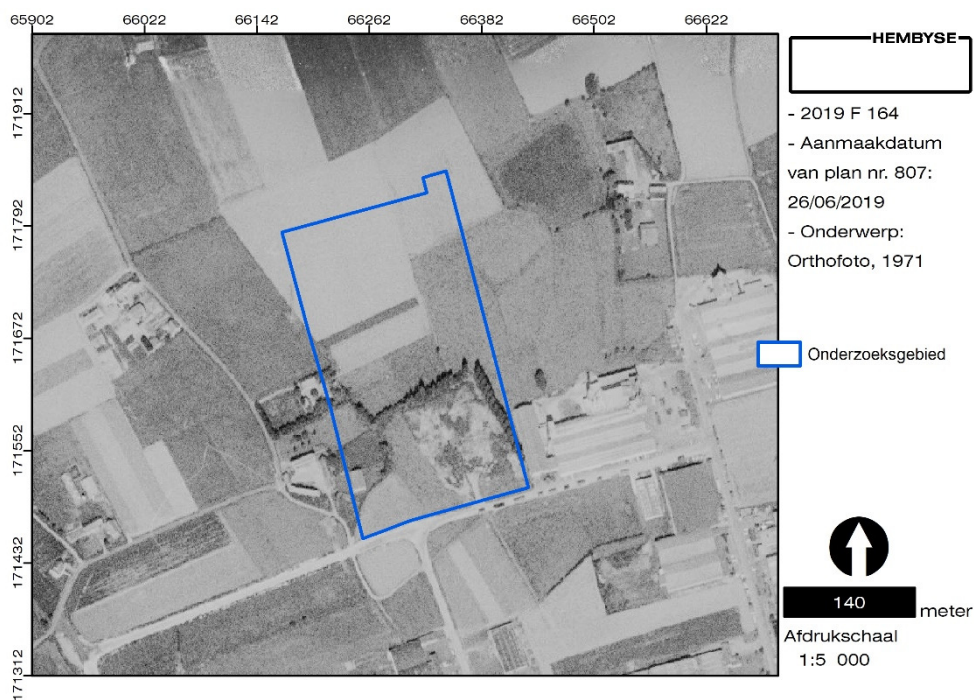

Figuur 9. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1969.

Ter hoogte van de rechthoekige omwalde hoeve lijkt het gebouwenbestand te zijn uitgebreid tot in het noordelijke deel waar in de noordwestelijke hoek een bijgebouw werd opgericht. Het kleinere hoevecomplex ten westen hiervan is grondig gewijzigd: de gracht lijkt nu definitief verdwenen te zijn.

1.2.6 Orthofoto uit 1971

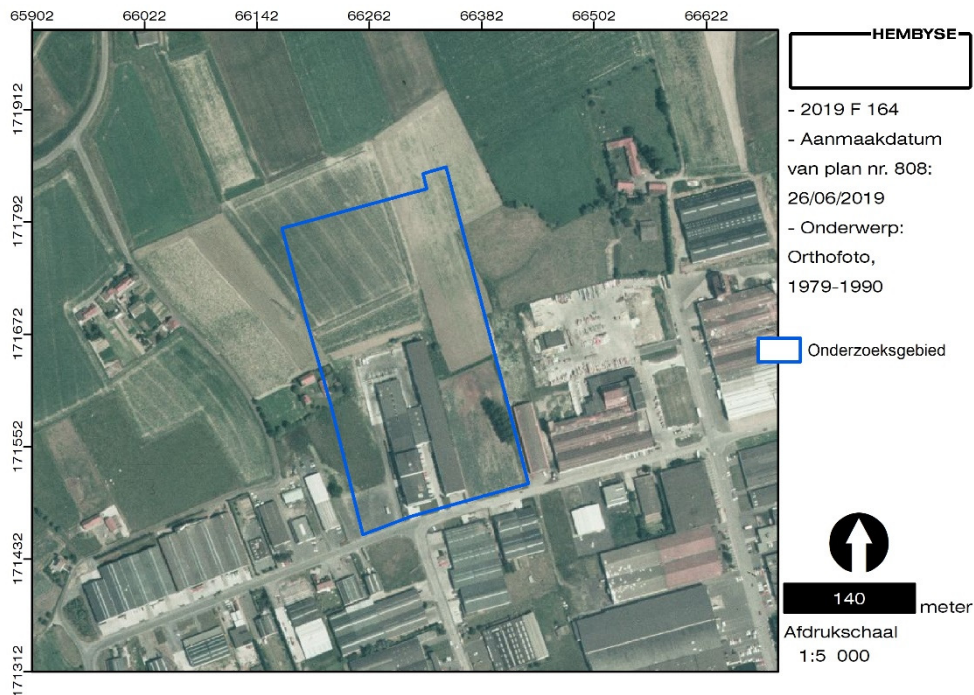
In 1971 is de situatie binnen het onderzoeksgebied grondig veranderd ten opzichte van de topografische kaart uit 1969. De rechthoekige omwalde hoeve is volledig verdwenen: de grachten zijn gedempt en de gebouwen zijn gesloopt. De contour ervan is wel nog zichtbaar binnen het onderzoeksgebied. Ten westen hiervan zijn de hoevegebouwen van de kleinere site wel nog aanwezig. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied is volledig in gebruik als landbouwgrond.

Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971.

1.2.7 Orthofoto uit 1979-1990

Enkele jaren later is het uitzicht van het onderzoeksgebied opnieuw drastisch veranderd: onder druk van de toenemende industrialisering worden de rurale gebieden rondom de steden en dorpen stelselmatig ingenomen.

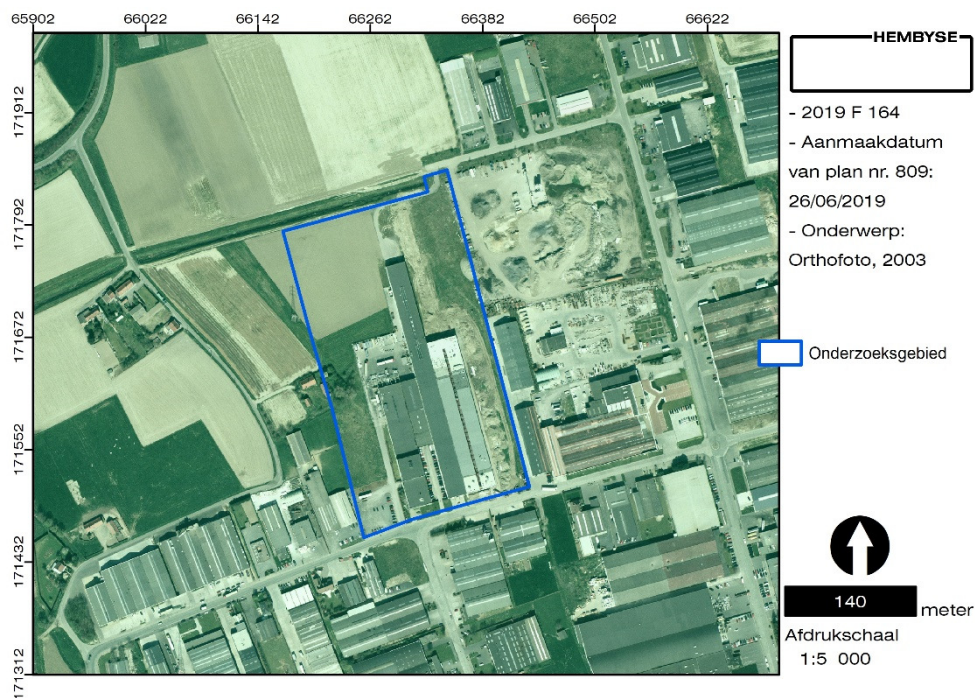

Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1979-1990.

Zo verschijnen ook binnen het onderzoeksgebied de KMO-gebouwen en verharde zones. Het grootste deel hiervan bevindt zich op de locatie van het voormalige rechthoekige omwalde hoevecomplex. Ook het kleinere hoevecomplex in het westen is nu verdwenen en heeft plaats gemaakt voor bedrijfsgebouwen en loodsen. De overige delen van het onderzoeksgebied blijven in gebruik als landbouwgrond.

1.2.8 Orthofoto uit 2003

Op de luchtfoto uit 2003 is zichtbaar hoe het uitzicht van het onderzoeksgebied enkele jaren later opnieuw grondig gewijzigd is: de KMO-gebouwen breiden zich in alle richtingen uit.

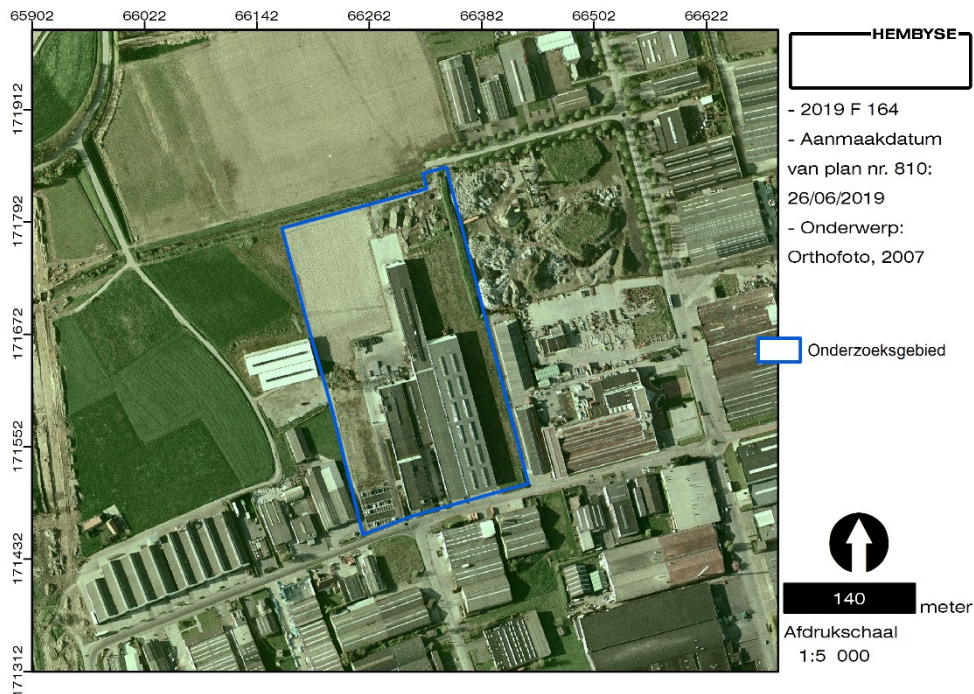

Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.

Hierbij wordt het oostelijke gebouw in noordelijke richting verlengd en ten oosten hiervan verschijnt een nieuwbouw. De impact van de grondwerken is zichtbaar op de luchtfoto waarbij duidelijk verschillende grondstocks zichtbaar zijn ter hoogte van het oostelijke grasland en voormalige landbouwgrond.

1.2.9 Orthofoto uit 2007

De orthofoto uit 2007 toont aan geen nieuwe wijzigingen binnen het onderzoeksgebied.

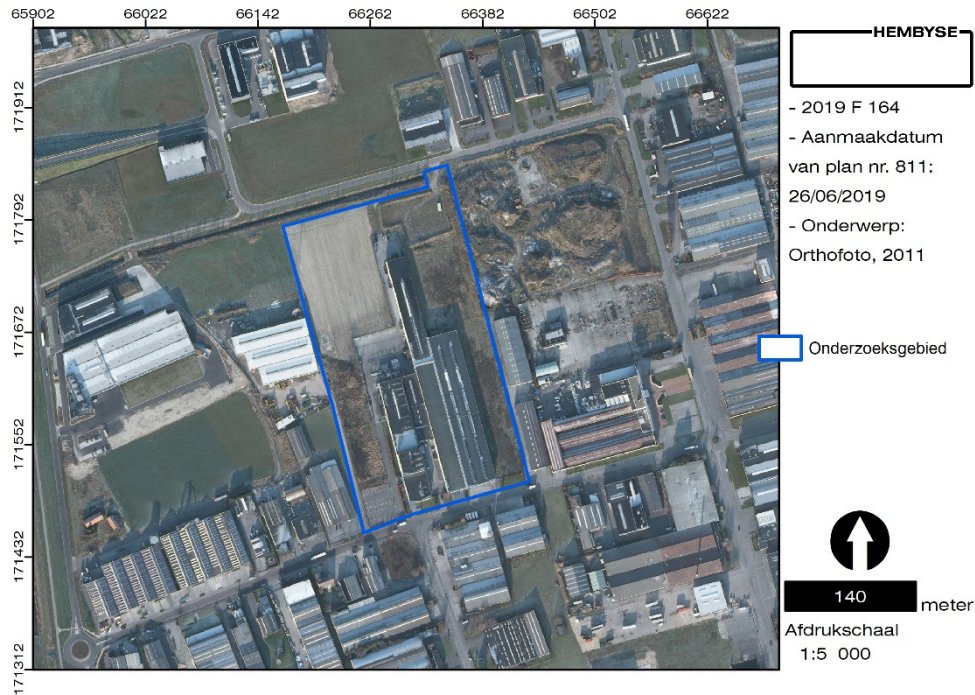

Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2007.

De bouwwerken zijn afgerond en de grondstapels zijn grotendeels verdwenen. Het noordoostelijke deel van het terrein bestaat nu uit een egaal grasland, terwijl in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied nog een zone met grondstock aanwezig is.

1.2.10 Orthofoto uit 2011

Deze grondstock wordt uiteindelijk ook weggewerk: hierbij wordt enerzijds een berm opgeworpen aan de noordoostelijke zijde van het onderzoeksgebied. Anderzijds wordt in de noordoostelijke hoek van het terrein een min of meer U-vormige berm gecreëerd.

Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2018.

Deze bermen zijn tot op heden aanwezig en ook op het inplantingsplan van de bestaande toestand weergegeven (cf. supra). Ze worden geïntegreerd in de geplande toestand van het onderzoeksgebied.

2 Tussentijds besluit

Op basis van de algemene historische gegevens kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied ten minste sinds het midden van de 18^e eeuw een eerder ruraal karakter had, waarbij sprake is van een noordelijk gelegen landbouwareaal enerzijds en de bijhorende hoevecomplexen in het zuiden anderzijds. Het grootste hoevecomplex gaat mogelijks terug op een oudere fase dan uit het historisch kaartenmateriaal gedistilleerd kan worden. Het kleinere hoevecomplex dateert ten vroegste uit het einde van de 18^e of het begin van de 19^e eeuw.

In de tweede helft van de 20^e eeuw wordt het onderzoeksgebied echter deel van een bedrijventerrein. Hiervoor worden in eerste instantie de bestaande hoevecomplexen afgebroken en de omliggende grachten gedempt. Vervolgens worden verschillende bedrijfsgebouwen, loodsen en verhardingen aangelegd, en dit in verschillende fasen. Het grootste deel van deze bebouwing bevindt zich ter hoogte van het grootste hoevecomplex. Enkel de meest zuidoostelijke hoek van dit voormalige areaal blijft min of meer gevrijwaard van bodemingrepen en is heden in gebruik als grasland. Dit laatste geldt eveneens voor het oostelijke deel van het kleinere hoevecomplex dat binnen het onderzoeksgebied gelegen is. Hier worden echter geen nieuwe bodemingrepen gepland. Het noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied is tot op het einde van de 20^e eeuw in gebruik als landbouwgrond, maar wordt heden gekenmerkt door enkele bermen die werden opgericht met grond die vrijkwam bij de bouw van de bestaande bedrijfsinfrastructuur.

17

Er kan bijgevolg geconcludeerd worden dat een langdurig gebruik als landbouwgrond en -heden- grasland een mogelijke bewaring van eventueel archeologisch erfgoed met zich meebrengt: de bewaring van sporensites (grondsporen) is in theorie nog mogelijk.

Het is op basis van de historische data dus niet mogelijk om de aan- of afwezigheid van archeologische sites binnen het onderzoek aan te tonen. Er is duidelijk sprake van bewoning vanaf het midden van de 18^e eeuw, maar wat betreft oudere archeologische sites, biedt het kaartenmateriaal geen antwoord. Bovendien duidt het historische landgebruik (akkerland binnen een relatief laaggelegen gebied) niet in deze of gene richting wat betreft de bewaring van archeologische sites. Het landgebruik wijst voornamelijk in de richting van een kans op bewaring van grondsporen in dat deel van het terrein waar werkzaamheden gepland zijn. Het is dus noodzakelijk om de archeologische vondsten in de omgeving van het onderzoeksgebied te raadplegen, deze worden in een volgend onderdeel van deze archeologienota besproken.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Duitse bunker vliegveld Moorsele* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/217122> (geraadpleegd op 26 juni 2019).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Kasteel van Moorsele* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/12996> (geraadpleegd op 26 juni 2019).

Deneckere B., 1998. *Luchtoorlog boven West-Vlaanderen 1914-1918*, Kortrijk.

Gysseling M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

<https://nl.geneanet.org/prentbriefkaarten/view/4668018#0>

<https://www.luchtvaartgeschiedenis.be/content/moorsele-vliegveld>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 8

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Romeinse wegnnet.	2
Figuur 2. Zicht op het kasteel van Moorsele, met de gracht op de voorgrond.	3
Figuur 3. Een LVG VIV van de II. Marine Land Flieger Abteilung landt te Moorsele. 4	
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.	6
Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.	7
Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.	8
Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp.	9
Figuur 8. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.	10
Figuur 9. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1969.	11
Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971.	12
Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1979-1990. ...	13
Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.	14
Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2007.	15
Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2018.	16

ONDERZOEK:

Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL

9

Assessment van archeologische data

INHOUDSOPGAVE

1	Bestaande archeologische data	2
1.1	Vastgestelde archeologische zones	2
1.2	Gebieden Geen Archeologie	3
1.3	Centrale Archeologische Inventaris	5
1.4	Bekrachtigde archeologienota's	6
2	Tussentijds besluit.....	8
3	Bibliografie.....	9
4	Lijst van figuren	10

1 Bestaande archeologische data

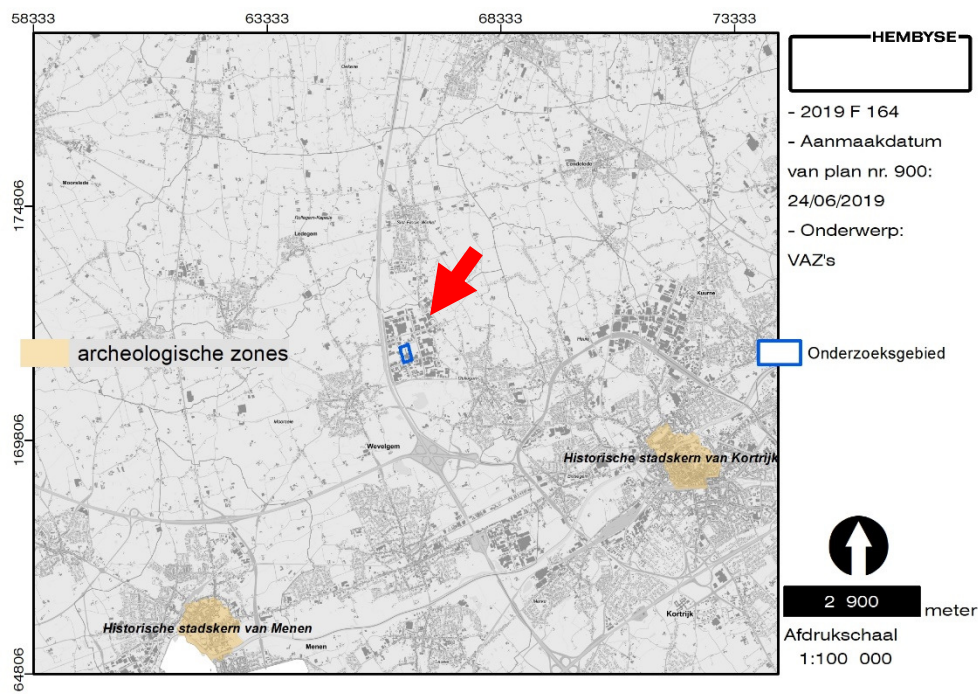
1.1 Vastgestelde archeologische zones

De inventaris van archeologische zones brengt in kaart in welke gebieden archeologische resten of sporen met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid in de grond aanwezig zijn. Bij de selectie van zones door het Agentschap Onroerend Erfgoed spelen twee elementen een belangrijke rol: er moet een goede aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en er moet een goede aanwijzing zijn dat dit erfgoed nog voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben.

De afbakening van archeologische zones is gebeurd op basis van archeologische waarnemingen, landschappelijke, topografische, bodemkundige, historische en andere gegevens.

Het onderzoeksgebied aan de Drieslaan bevindt zich buiten een vastgestelde archeologische zone. De dichtstbij zijnde VAZ's bevinden zich ten zuidoosten en ten zuidwesten van het onderzoeksgebied, met name respectievelijk ter hoogte van de historische stadskern van Kortrijk en ter hoogte van de historische stadskern van Menen. Binnen deze zones wordt de kans op het aantreffen van archeologische sporen over het algemeen aanzienlijk hoger geacht dan daarbuiten. De continue en dichte bewoning sinds mensenheugenis is hiervoor de achterliggende motivatie.

2

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vastgestelde Archeologische Zones.

Voor het onderzoeksgebied betekent dit enerzijds dat de kans op het aantreffen van archeologische sporen en structuren niet als beduidend groter wordt geacht,

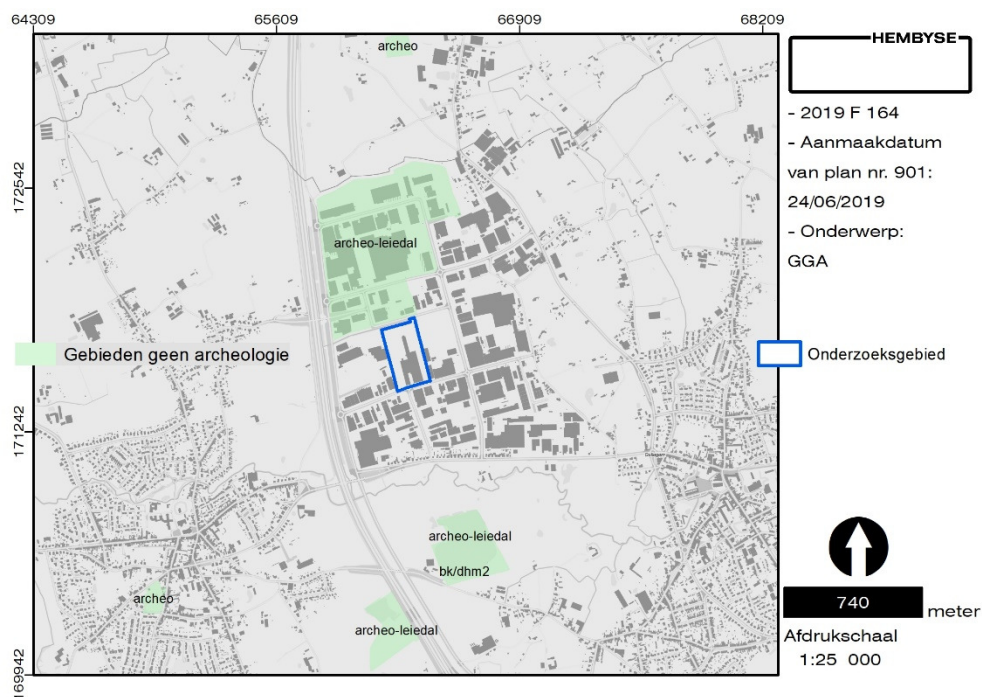
anderzijds heeft dit ook zijn invloed op het archeologietraject (cf. deel 2 van de archeologienota).

1.2 Gebieden Geen Archeologie

Op deze kaart worden gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt aangeduid. Aan de vastgestelde gebieden zijn specifieke rechtsgevolgen gekoppeld: bij een stedenbouwkundige vergunning of bij een verkavelingsvergunning moet in sommige gevallen een bekrachtigde archeologienota worden gevoegd (zie Deel 1: Administratieve fiche). Dat moet nooit als de ingreep in de bodem waarvoor de stedenbouwkundige vergunning of de verkavelingsvergunning wordt aangevraagd volledig valt binnen een gebied dat op deze kaart is aangeduid. Deze kaart is dus complementair aan de inventaris van vastgestelde archeologische zones (cf. supra).

De GGA zijn door het Agentschap Onroerend Erfgoed afgebakend op basis van waarnemingen of feiten op basis waarvan kan besloten worden dat er voor dat gebied geen archeologie te verwachten valt. Dit kan het geval zijn wanneer in het verleden intensief archeologisch onderzoek werd uitgevoerd of de bodem zodanig is verstoord dat het eventuele archeologisch erfgoed vernield is (bijvoorbeeld zandwinning, havendokken, ...). Ook andere verstoringen en de impact van vroegere opgravingen zijn in kaart gebracht.

3

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Gebieden Geen Archeologie.

Het huidige onderzoeksgebied is niet gekarteerd als een GGA, wat betekent dat het onderzoeksgebied nog beschouwd wordt als een gebied waarbinnen archeologisch erfgoed **kan** worden aangetroffen. Rondom het onderzoeksgebied staan verschillende zones als een GGA gekarteerd, dit zijn grotendeels gebieden waar reeds archeologisch onderzoek is uitgevoerd, zij het middels vooronderzoek met ingreep in de bodem, zij het middels een archeologienota (al dan niet met vooronderzoek met ingreep in de bodem). Het gaat dus meestal niet om gebieden waar omwille van een bodemkundige of industriële situatie geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

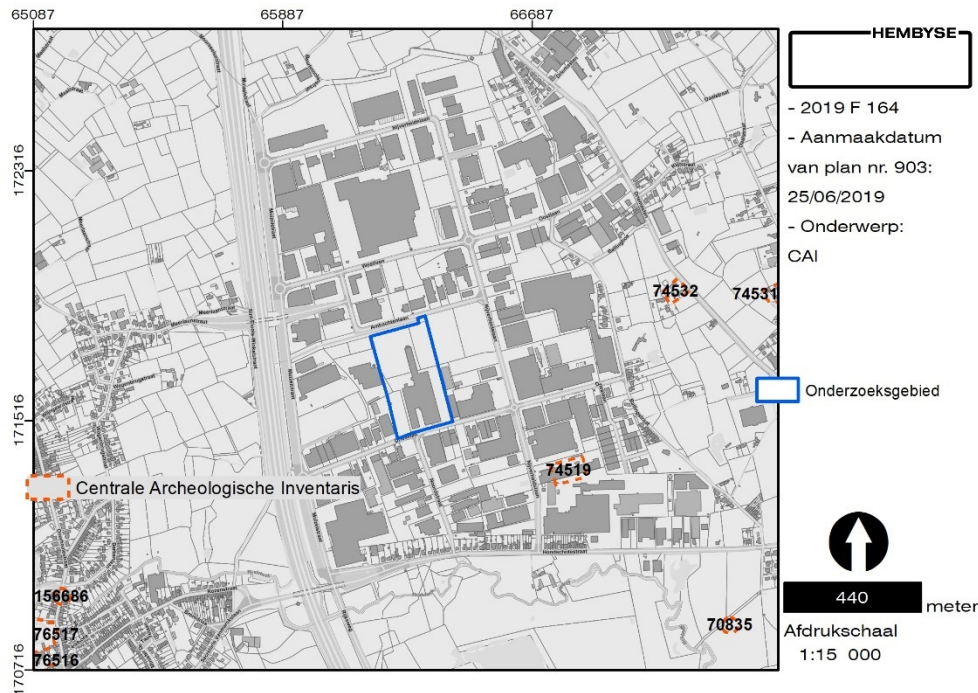
Indien deze archeologische onderzoeken ook reeds in de CAI zijn opgenomen, kunnen deze verder worden geraadpleegd. Hierbij moet de caveat worden gemaakt dat het updaten van de polygonen van de GGA parallel aan een ander ritme gebeurt dan de update van de CAI. Het kan dus voorkomen dat de huidige stand van de kartering niet één op één afgestemd is. Van een aantal GGA's is dus behalve het polygoon geen data beschikbaar.

Ten noorden van het huidige onderzoeksgebied, en dus binnen de landschappelijke eenheid van de noordelijke flank van de Heulebeek, bevindt zich een vrij omvangrijke GGA, die opgemaakt is op basis van een archeologisch onderzoek uit 2006¹. Tijdens dit onderzoek werden sporen aangetroffen uit verschillende periodes, waaronder het neolithicum (Michelsbergcultuur), de Romeinse periode en de middeleeuwen. Het rapport bevat geen allesporenplan, dus dit kon niet geconfronteerd worden met het huidige (of andere, cf. infra) onderzoeksgebied.

¹ Eggermont et al., 2006.

1.3 Centrale Archeologische Inventaris

Een groot aantal van de geregistreerde archeologische onderzoeken en vondsten van Vlaanderen staat geregistreerd in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Figuur 3. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante archeologische indicatoren (CAI-meldingen).

Het is zeer opvallend dat het onderzoek uit 2006 niet in de CAI is opgenomen. Het gebied is pas sinds 2018 als een GGA gekarteerd, dus dit geeft aan dat de ritmes van het aanvullen van deze databases niet gelijktijdig verlopen. Dit zorgt voor een zeer versnipperd beeld van de archeologische kennis, een probleem dat reeds in verschillende archeologienota's (cf. infra) in de regio is aangekaart.

Desalniettemin kan voor het lager gelegen gedeelte van het landschap, zijnde de loop en de flanken van de Heulebeek, melding gemaakt worden van enkele archeologische indicatoren.

CAI-locaties 74519 en 74532 zijn beide sites met walgracht, gekend uit cartografische bronnen, waarbij van deze laatste de naam Blauwe Vierschaar is gekend. De sites met walgracht zijn, door de industrialisatie van het gebied, in hun geheel niet bewaard. Het opvallende is dat de site met walgracht (cf. deel 8 van deze archeologienota) binnen het huidige onderzoeksgebied, noch deze ten westen van het huidige onderzoeksgebied, in de CAI zijn opgenomen, ook al zijn deze duidelijk op het 19^e- eeuwse kaartenmateriaal zichtbaar. De stand van de kartering van de CAI-polygonen lijkt dus onvolledig te zijn, met een oververtegenwoordiging van sites met walgracht, waarvan wordt uitgegaan dat deze teruggaan tot de late middeleeuwen.

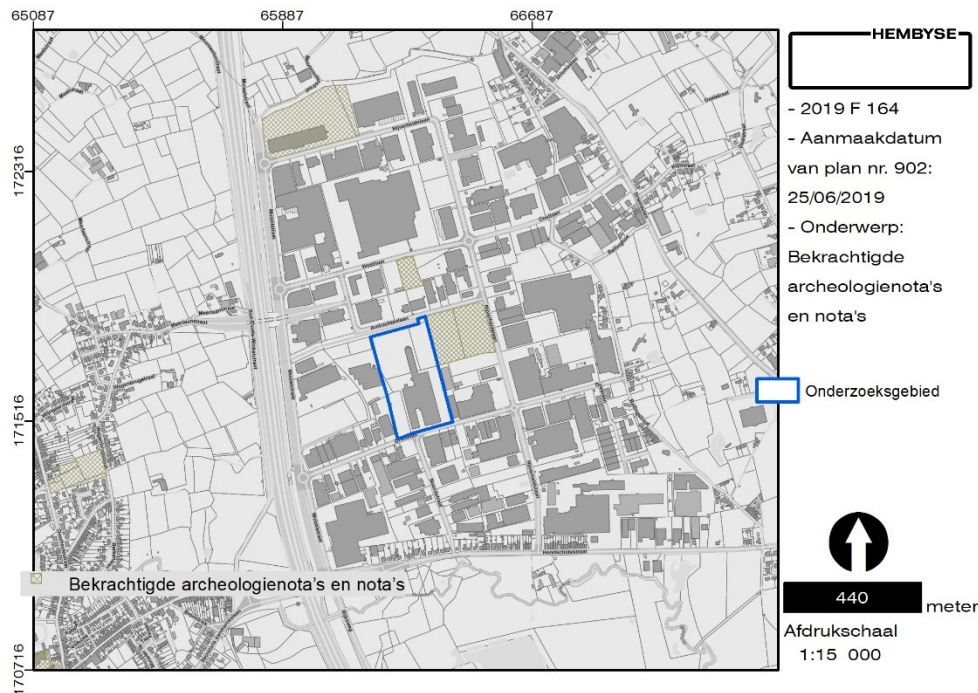
In de omgeving van de Drieslaan zijn dus over het algemeen weinig archeologische indicatoren in de CAI opgenomen, al moet er dus worden bij vermeld dat dit een stand van de kartering is, en geen weerslag van de archeologische en historische kennis van het gebied. De CAI-databank is dus enkel bruikbaar in combinatie met de data uit andere databanken, zoals de gekarteerde VAZ, de GGA en de bekrachtigde archeologienota's en nota's, die trachten een coherent beeld van de archeologische kennis op te maken.

1.4 Bekrachtigde archeologienota's

Sinds 2016 (de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet, nvdr.) worden alle bekrachtigde archeologienota's en nota's opgenomen in een databank en als dusdanig gekarteerd

In eerste instantie kan melding worden gemaakt van de bekrachtigde archeologienota² voor het gebied Moorsele Nijverheidslaan 70, die samenvalt met een deel van het reeds in 2006 onderzochte gebied. Binnen dit gebied is er sprake van waardevolle archeologische sporen, waaronder Romeinse en middeleeuwse sporen, wat duidelijk wijst op een intensief gebruik van de heuvelflank naar de Heulebeek. Aangezien het onderzochte gebied echter naar aanleiding van het uitgevoerde archeologisch onderzoek vrijgegeven is geweest, was de opmaak van een archeologienota redundant, aangezien dit gebied een de facto GGA was. De kartering van de GGA liet echter op zich wachten.

² Acke et al., 2017.

Figuur 4. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante archeologienota's en nota's.

Aan de Westlaan³ werd in 2018 een archeologienota opgemaakt, waarbij de onderzoeksdata van zowel de bureaustudie als een proefsleuvenonderzoek werden opgenomen. Het opvallende is dat in dit vrij beperkte onderzoeksgebied, dat zich slechts 120 meter ten noorden van het huidige onderzoeksgebied bevindt, alsnog een gebouwplattegrond uit de volle middeleeuwen werd aangetroffen !

Belendend aan het huidige onderzoeksgebied werd in 2018 een archeologienota⁴ opgemaakt voor een terrein dat reeds grotendeels opgehoogd was. Op basis van de verhouding tussen de bestaande ophoging en de geplande werken, werd geen verder onderzoek geadviseerd.

Op basis van deze archeologienota's kan worden gesteld dat er minstens één dossier met een vergelijkbare methodiek vermeldenswaard is, namelijk het onderzoek aan de Westlaan. Het is een onderzoeksgebied dat vrij beperkt is in oppervlakte, maar alsnog concrete sporen uit de volle middeleeuwen heeft opgeleverd. De kennis van de sporen uit het onderzoek in 2006 en de aanwezigheid van sporen uit de late middeleeuwen binnen het huidige onderzoeksgebied, geven als het ware een snede door de noordelijke overgangszone tussen de rug van Lendeledede en de Heulebeek, waarbij voorlopig kan worden gesteld dat de oudste

³ Polfliet et al., 2018.

⁴ Claus, 2018.

sporen zich hoger op de helling bevinden en de middeleeuwse sporen lager op de helling bevinden. Dit betekent dus dat er op basis van de gekende archeologische data voor het noordelijke deel van het huidige onderzoeksgebied een reële kans is op het aantreffen van archeologische sporen uit de volle middeleeuwen.

2 Tussentijds besluit

Op basis van de gekende archeologische data kan worden gesteld dat er op de noordelijke flank van de Heulebeek naar de rug van Lendelede, duidelijk sprake is van archeologische relictten uit verschillende periodes. Ondanks de sterke industrialisering van het gebied lijkt het er op dat zich op de hogere delen van de flank sporen uit het Neolithicum en de Romeinse periode bevinden. Lager op de helling bevinden zich sporen uit de volle middeleeuwen en langs de Heulebeek sites met walgracht uit de late middeleeuwen. Uit het historisch kaartenmateriaal blijkt tevens een site met walgracht binnen het huidige onderzoeksgebied aanwezig te zijn geweest. Deze elementen bieden een duidelijke archeologische verwachting voor het huidige onderzoeksgebied, met name een hoge kans op het aantreffen van archeologische sporen uit de volle en late middeleeuwen. Algemeen gesteld is er dus een kans op zgn. “grondsporen” en “sporensites”. Voor oudere sites, zoals steentijdartefactenconcentraties, wijzen de gekende archeologische data niet op een goede bewaring van dergelijke sites, er is steeds sprake van objecten die buiten hun context werden aangetroffen.

Wanneer bovenstaande gegevens uiteindelijk worden samengebracht met de reeds onderzochte landschappelijke, aardkundige en historische data, kan getracht worden om een archeologische verwachting en de kans op archeologische kenniswinst voor het huidige onderzoeksgebied op te maken. Dit wordt besproken in Deel 10 van deze archeologienota.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Acke B., Bartholomieux B. & Galloo M., 2017. *Archeologienota Moorsele Nijverheidslaen 70 (Prov. West-Vlaanderen)*, Monument Vandekerckhove nv, Ingelmunster.

Eggermont N., Sturtewagen K., Vermeersch J. & Vanholme N., 2006. *Rapport van het archeologisch onderzoek op het industrieterrein van Gullegem-Moorsele te Wevelgem (16 januari – 16 juni 2006)*., Brussel (?).

Claus A., 2018. *Nijverheidslaen 11 (2.0), Gullegem Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek Bureauonderzoek - 2018D244*, RAAP-project GUNIJ02, Eke.

Polfliet B., Slabbinck F. & De Decker S., 2018. *Industrieplein (Wevelgem, West-Vlaanderen). Projectcode: 2018C158. Datum: maart 2018. NOTA Vooronderzoek met ingreep in de bodem (fase 1). Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek.*, Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

4 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vastgestelde Archeologische Zones.....	2
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Gebieden Geen Archeologie.	3
Figuur 3. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante archeologische indicatoren (CAI-meldingen).	5
Figuur 4. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante archeologienota's en nota's.	7

ONDERZOEK:

Moorsele, Drieslaan 29

ONDERDEEL

10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1	Synthese.....	2
1.1	Datering/interpretatie van de dataset	2
1.1.1	Volledigheid van de dataset	2
1.1.2	Huidige dataset	2
1.1.3	Waardering van de archeologische site	4
1.2	Antwoord op de onderzoeksvragen.....	5
2	Vervolgtraject	6
2.1	Impact van de geplande werken	6
2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	7
2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	8
3	Bibliografie voor deel 10.....	9
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 10.....	10

1 Synthese

1.1 Datering/Interpretatie van de dataset

1.1.1 Volledigheid van de dataset

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen.

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een bureaustudie.

Het bureauonderzoek zelf kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, waarbij de geplande bodemingrepen in kaart zijn gebracht
- de vervolgstategie werd opgesteld

2

Het bureauonderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het onderzoeksgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

1.1.2 Huidige dataset

Op basis van het assessment van de landschappelijke, aardkundige, historische en archeologische data voor het onderzoeksgebied kan worden gesteld dat een dataset is gegenereerd, die toelaat om het archeologisch kennispotentieel ervan te bepalen. Deze data zijn objectief: mits het toepassen van eenzelfde onderzoeksmethode met dezelfde parameters moet een onderzoeker tot eenzelfde dataset en besluit komen. Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

De bureaustudie heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied zich bevindt in de vallei van de Heulebeek. Er is aldus sprake van een eerder laag gelegen positie in het landschap die geprangd zit tussen meer gunstige locaties zoals de Rug van Lendeledede in het noorden en de hoger gelegen donk waarop Moorsele zich ontwikkeld heeft, en dit vermoedelijk op een kruispunt van een Romeinse heirweg en een waterweg.

De aardkundige data wijzen op een situatie waarbij aan het einde van het Pleistoceen en het begin van het Holoceen de top van de Pleistocene afzettingen aan de oppervlakte aanwezig was. Dit betekent dat de sporen van de eerste bewoners van het gebied na de laatste ijstijd, zich vlak aan de oppervlakte zouden moeten bevinden. Er zijn immers geen aanwijzingen voor afgedekte paleo-horizonten. Indien de resten van deze eerste bewoning door bodemvorming zowel in de oppervlakte als in de diepte in dit quartaire sediment zouden zijn verplaatst, zouden deze bewaard kunnen zijn, ware het niet dat er sprake is van een bodem waarbij de bovenste laag van de laat-Pleistocene sedimenten in de bouwvoor is opgenomen en dus is verstoord. Men kan binnen het onderzoeksgebied op dieper niveau een droge lemige zandbodem met een verbrokkelde textuur B-horizont verwachten.

Op basis van de algemene historische gegevens kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied ten minste sinds de 18^e eeuw en dit tot op heden ten dele in gebruik is als landbouwgrond en ten dele bebouwd is. Aanvankelijk bestond de bebouwing uit twee omgrachte hoevecomplexen waarvan het grootste teruggaat tot ten minste het midden van de 18^e eeuw. Op het einde van de 20^e eeuw wordt deze bebouwing echter afgebroken en de grachten worden gedempt. Niet veel later volgt de nieuwbouw van bedrijfsgebouwen en loodsen. Enerzijds heeft deze bestaande bebouwing en verharding een sterke impact op het eventueel aanwezige erfgoed met zich meegebracht, anderzijds kan op basis van het gekende gebruik als landbouwgrond van de heden onbebouwde delen van het onderzoeksgebied een mogelijke bewaring van eventueel archeologisch erfgoed vooropgesteld worden. Bijgevolg is de bewaring van sporensites (grondsporen) in theorie nog mogelijk.

Op basis van de historische data is het dus niet mogelijk om de aan- of afwezigheid van archeologische sites binnen het onderzoek definitief aan te tonen. Er is duidelijk sprake van bewoning vanaf het midden van de 18^e eeuw, maar wat betreft oudere archeologische sites, biedt het kaartenmateriaal geen antwoord. Bovendien duidt het historische landgebruik niet in deze of gene richting wat betreft de bewaring van archeologische sites. Wat deze grondsporen betreft kan men mits enige voorzichtigheid stellen dat de bestaande archeologische data er op wijzen dat de oudste sporen zich hoger op de flank van de Rug van Lendeledede bevinden (met sporen uit het Neolithicum en de Romeinse periode) en dat jongere sporen zich lager op de helling bevinden waarbij een tweedeling bestaat tussen sporen uit de Volle Middeleeuwen die zich halverwege de helling bevinden enerzijds en sporen uit de Late Middeleeuwen die zich nog lager op de helling en/of meer naar de

beekvallei bevinden zoals de sites met walgracht waarvan er zich minstens één binnen het onderzoeksgebied manifesteert.

Op basis van bovenstaande synthese van data kan dus gesteld worden dat er een mogelijkheid bestaat voor het aantreffen van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied aan de Drieslaan 29 te Moorsele (Wevelgem).

1.1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. Er in de bodemkaart en de bestaande aardkundige data geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van afgedekte oude maaiveldniveaus binnen het projectgebied: de antropogene horizonten (ploegvoor) liggen immers rechtstreeks op de Pleistocene sedimenten !
2. Er bijgevolg geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van begraven paleo-bodems (door Holocene processen afgedekte niveaus of B-horizonten, ...), waardoor er geen kans is op het aantreffen van steentijdartefactensites (uit de overgang van het Laat-Pleistoceen naar het Holoceen, bijvoorbeeld Mesolithische sites).
3. Uit het historisch kaartmateriaal blijkt echter dat het gebied ten minste vanaf de 18^e eeuw gedeeltelijk bestaat uit een omgrachte site. De mogelijke archeologische neerslag binnen het huidige onderzoeksgebied is op basis van het bureauonderzoek niet duidelijk, maar er is met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid sprake van een grachtsegment. Het archeologisch materiaal in de vulling van dit grachtsegment kan aanwijzingen bieden voor de datering van het ontstaan van dit hoevecomplex. Dit biedt op een regionaal niveau aanwijzingen over de algehele nederzettingsdynamiek in de periode van de late middeleeuwen tot de 18^e eeuw. Bovendien is de archeologische kennis van de activiteiten binnen deze omgrachte sites vrij beperkt. Er is een duidelijke clustering van de hoevegebouwen, maar de overige activiteiten binnen een dergelijk terrein zijn meestal niet gekarteerd: men kan denken aan akkerbouw, moestuinen, waterputten, afvalkuilen, eventuele artisanale activiteiten, enzovoort. Op basis van de huidige dataset kan hierover geen uitsluitel worden geboden.
4. Op basis van de archeologische data kan inderdaad een verwachting worden opgemaakt voor sites uit de volle en late middeleeuwen in de lager gelegen delen van het landschap en een verwachting naar sporensites uit de oudere periodes op de hoger gelegen delen van het landschap. Sporensites van andere archeologische en historische periodes kunnen immers niet worden uitgesloten.
5. De geplande werken binnen het onderzoeksgebied behelzen het aanleggen van een nieuwe verharding en het opwerpen van een berm met

bufferbekken, waardoor er van een integrale verstoring van het terrein dient uitgegaan te worden.

Op basis van deze data kan dus worden besloten dat er binnen het onderzoeksgebied een kans is op het aantreffen van archeologische sporen en structuren, met name sporensites uit alle periodes sinds het neolithicum.

1.2 Antwoord op de onderzoeksvragen

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*

De beschikbare gegevens wijzen op een éénduidige stratigrafische situatie ("site zonder complexe verticale stratigrafie") waarbij de ondergrond is opgebouwd uit sedimenten uit het laat-Pleistoceen (Weichsel). De bestaande landschappelijke en geologische bronnen wijzen dus op een mogelijke bewaring van sporensites die onder de huidige teelaarde bewaard kunnen zijn. Steentijdartefactsites worden niet verwacht.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*

De bestaande historische en archeologische bronnen bieden enkel aanwijzingen over sporen uit de Late Middeleeuwen. De omgrachte hoeve komt voor het eerst op kaartenmateriaal voor in de 18^e eeuw en ook in de ruimere omgeving zijn verschillende sites met walgracht gekend.

- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*

Het betreft een omgevingsvergunning voor het aanleggen van een nieuwe verharding rondom een bedrijfsgebouw en het opwerpen van een berm met bufferbekken. Heden wordt uitgegaan van een integrale verstoring van het terrein tot minimaal 1 meter onder het huidige maaiveld ter hoogte van de geplande verharding. Voor de aanleg van de berm en het bufferbekken worden geen diepgaande bodemingrepen voorzien. Wél bestaan de geplande werkzaamheden hier uit een ophoging van het terrein, wat eveneens een integrale verstoring van het eventueel archeologisch bodemarchief met zich meebrengt ten gevolge van compactie en reductie. De geplande werkzaamheden behelzen een oppervlakte van 14635,85m², wat overeenkomt met 23,58% van het volledige onderzoeksgebied.

- *Is verder (uitgesteld) vooronderzoek of onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Aangezien de aanwezigheid van archeologische grondsporen en structuren niet strikt kon worden uitgesloten, is een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven noodzakelijk.

2 Vervolgtraject

2.1 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het onderzoeksgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief door alle grondverzet voor het realiseren van de geplande werken. De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omvatten:

- Het regulariseren van de bestaande verharding aan de noordwestelijke hoek van het bedrijfsgebouw
- Het opbreken van de borduur en de afsluiting van deze verharding
- Het aanleggen van een nieuwe verharding (dikte 100cm) met zandvanger (dikte 75cm) aan de noordoostelijke zijde van het bedrijfsgebouw
- Het aanleggen van een bufferbekken aan de oostzijde van deze nieuwe verharding (bodem op circa 150cm onder bestaande maaiveld)
- Het opwerpen van een berm ten zuidoosten van deze verharding om deze te laten aansluiten op de bestaande berm aan de oostelijke grens van het onderzoeksgebied (tot maximaal 200cm boven het bestaande maaiveld)
- Het opwerpen van een berm aan de noordzijde van het onderzoeksgebied om deze te laten aansluiten op de bestaande berm aan de noordelijke grens van het onderzoeksgebied (tot circa 150cm boven het bestaande maaiveld)
- Het aanleggen van nutsleidingen voor regenwaterafvoer onder de nieuwe verharding met toegangs- of verbindingsput

Gelet op deze geplande verstoringen van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, dienen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging.

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject is een bureauonderzoek uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	JA	NEE	NEE	Op basis van het huidige bureauonderzoek is de kans op het aantreffen van aanvullende informatie over het onderzoeksgebied klein.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	De grachten van de hoevecomplexen kunnen worden gedetecteerd, maar deze zijn reeds goed gekend uit het historisch kaartenmateriaal.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	Kan aanwijzingen bieden voor de aanwezigheid van een archeologische site, maar biedt hierover geen uitsluit.
Landschappelijke boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	De beschikbare aardkundige data bieden voldoende informatie om een inschatting van de bodemopbouw en de eventuele bewaring van paleo-horizonten te maken..
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Er zijn aardkundige indicatoren dat de kans op het aantreffen van steentijdartefactsites zo goed als onbestaand is.
Proefsleuven	NEE	JA	NEE	JA	Aldus kan het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied worden ingeschat door een representatief deel van het terrein op te graven, na het voldoen aan de randvoorwaarden.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat een proefsleuvenonderzoek -heden niet mogelijk- noodzakelijk dient te worden uitgevoerd, na het voldoen aan de randvoorwaarden (zie §Randvoorwaarden).

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Binnen het onderzoeksgebied wordt een nieuwe verharding en de aanleg van een berm met bufferbekken, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is. Gezien het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische grondsporen reëel is, worden verdere maatregelen noodzakelijk geacht. Bijgevolg is een vervolgstراتيجية bepaald teneinde eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen, te registreren en de aard en de bewaringstoestand ervan te bepalen. Concreet betekent dit dat een prospectie met ingreep in de bodem moet worden uitgevoerd, met name een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject.

3 Bibliografie voor deel 10

Naslagwerken

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 10

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

